Psychologically, Annie's attempt to discard the history her dominating mother has built for her and to recreate her own history represents the ideal dream of some colonized Antiguans who crave for their genuine Antiguan identity and history and for discarding the British identity and history. The trunk Annie's mother carried with her from Dominica has been Annie's history which is connected to and created by her mother. The trunk is "kept under [Annie's] bed and in it are "things that had belonged to [her]" and created by her mother. For example, there are Annie's "first garment after being born," "diapers," Annie's "first pair of earrings" and her "christening outfit" (20). From the description of the content of the trunk, we can see that every "part of [Annie's life] at every stage" (105) has been recorded and created through Mrs. John's view. Annie's desire of having her own trunk, later in the story, suggests that she wants to build her own history and discard the one that her mother has created for her. Asking her father to make her "own trunk" and refuses to share her "mother's trunk," Annie has decolonized herself from her mother and redefine her identity and history separately from one of her mother. Like Annie who dreams of building her own identity and history, some of the colonized Antiguans also dream of being able to express their true Antiguan identity and history.

Annie's final decision in Annie John in leaving her parents and Antiguan shows her desire of independence and self-autonomy which is similar to certain colonized Antiguans' drams of being independent and gain national autonomy from the British colonizers. However, the ironic ending of Annie's decision also represents the impossibility of the ideal dream shared by Annie and the colonized Antiguans. Annie who wants to be away from her mother who believes and conforms to the British colonial rules ironically leaves her homeland to England, the core of colonization. So, instead of running away from the undesirable colonialism and its adverse legacy, Annie John is

indeed going straight to its center. Annie's dream of independence and self-autonomy is therefore presented by Kincaid as an impossible dream. This, again, reinforces Kincaid's message that no matter how hard the colonized Antiguans struggle, the legacy and the adverse effects of colonialism always impedes Antigua and its people in genuinely gaining back its identity, independence and autonomy. In conclusion, the simple story of adolescent Annie John was crafted by Jamaica Kincaid to attack and resist against colonization.

Works Cited

"Anglican." The *American Heritage Dictionary of the English Language*: 4th Edition. 2000.

Ashcroft, Bill, Gareth Griffiths, and Helen Tiffin, eds. ***The Empire Writes Back: Theory and Practice in Post-Colonial Literatures.*** New York: Routledge, 2001.

Ashcroft, Bill, Gareth Griffiths, and Helen Tiffin, eds. ***The Post-Colonial Studies Reader.*** New York: Routledge, 1995.

Chow, Rey. "Where Have All The Natives Gone?" ***Contemporary Postcolonial Theory : A Reader.*** Ed. Padmini Mongia. London: New York: St Martin's, 1996.

"Eurocentric." ***The American Heritage Dictionary of the English Language***: 4th Edition. 2000.

Hall, Stuart. "Cultural Identity and Dispora." ***Contemporary Postcolonial Theory : A Reader.*** Ed. Padmini Mongia. London: New York: St Martin's, 1996.

Kellas, James G. ***The Politics of Nationalism and Ethnicity.*** 2nd ed. Houndmills: Macmillan, 1998.

Lane, Jan-Erik, and Svante Ersson. Culture *and Politics: A Contemporary Approach.* VT: Ashgate, 2002.

Mintz, Sidney W. *Caribbean Transformations.* Chicago: Aldine, 1974.

Mongia, Padmini, ed. *Contemporary Postcolonial Theory : A Reader.* London: New York: St Martin's, 1996.

Parry, Benita. "Resistance Theory/Theorising Resistance or Two Cheers for Nativism." *Contemporary Postcolonial Theory : A reader.* Ed. Padmini Mongia. London: New York: St Martin's, 1996.

Prakash, Gyan, ed. *After Colonialism. Imperial Histories and Postcoonial Displacements.* New Jersy: Princeton University, 1995.

Ruane, Janet M. and Karen A. Cerulo *Second Thoughts: Seeing Conventional Wisdom Through the Sociological Eye.* 2nd Ed.California: Pine Forge, 2000.

Said, Edward W. *Culture and Imperialism.* New York: Vintage Books, 1994.

Said, Edward W. *Orientalism.* New York: Random House, 1978.

Shohat, Ella. "'Notes on the Post-Colonial.'" *Contemporary Postcolonials Theory : A Reader.* Ed. Padmini Mongia. London; New York: St Martin's, 1996.

Todd, Dennis. *Imagining Monsters: Miscreations of the Self in Eighteenth-Century England.* Chicago: University of Chicago, 1995.

Wasuwat, Chalathip, Dr. *Colonialism.* Personal notes.

Wodak, Ruth, and Muriel Schulz. *The Language of Love and Guilt: Mother-daughter relationships from a cross-cultural perspective.* Philadelphia: John Benjamins, 1986.

characters such as Tobias, Clotide, Jacob and Petra who represent ordinary Latin American.

In order to receive the colonizers' education, the Latin Americans during colonial period must allow the European to enslave their people and exploit their natural resources. Garcia Marquez portrays how the colonizers take advantage of the indigenous people by narrating how the islanders must trade their worthiest skill in order to acquire Mr. Herbert's money. Thus, the "exploitation" of the indigenous Latin America is cleverly portrayed through the image of old Jacob loses his bar, his most prized-asset, to Mr. Herbert as a financial punishment for his defeat in the game of chess. It is clear how "The Sea of Lost Time" depicts the historical process of colonization clearly throughout the story, despite the unlikely setting of a Timeless-magical island.

"The Monologue of Isabel Watching it Rain in Macondo" is a story that tells how the town is destroyed by the prolong period of raining. Similar to the fragrance of the rose from the sea in "The Sea of Los t Time", the lengthy period rain is an unexplainable supernatural phenomenon that brings destruction to the life of the townspeople. The mythical rain functions as a magical event that narrates the story and influences the characters. It is the rain that triggers Isabel's observation of the town, starting from how the rain slowly enters her life until its total flooding of the town, destroying everything even time.

The act of raining in Macondo, when analyzed using the historical context, represents the event of epic proportion such as the War of Independence, the battle for power between political parties or the countless coup d'tat by military leaders. These

historical events, like the rain, invade the life of the Latin Americans and invoke sudden transformation. The War of Independence, for example, abruptly put an end to the European colonization but the ordinary Latin Americans still suffered from authoritarianism from military leaders who started the war in the first place. Similar swift change is also apparent in the political struggle between the "Liberals" and the "Conservatives." Despite the victorious party gaining control of the government, the living condition of the people hardly improve. The rain, like the "events" that occur in the course of Latin America history, is magnified to be larger than life by the fact that the ordinary Latin American, represented by the protagonist Isabel, has no control over neither their occurrence nor outcome.

Similar to the image of Isabel watching the rain, the Latin American accepts the events that happen in their life passively. Isabel shows no desire or attempt to escape from the falling rain, she accepts the destruction that it brings passively. She shares no direct relationship with the event that is imposed upon her in a similar passive manner in which the Latin American accepts the governmental changes without much concern. Finally, Isabel or the ordinary Latin American is victimized by the aftermath of the "events" as portrayed in the destruction of the town and the people way of life at the end of the story.

In "The Third Resignation," Garcia Marquez narrates the story of the boy protagonist who has been forced to grow inside a coffin for eighteen years by his own mother. The undead condition that the boy experienced during the time is the supernatural events, which function as the narrative device to convey the cruelty of military dictatorship to the readers. In the story, his mother put the boy in the coffin

against his will, with the purpose of preserving her state of mind. This displays her total disregard for the boy's natural right to die. As a mother who could not bare the thought of her dead son, she continues to take care of her heir who has been growing inside the coffin as if he is still alive. However, she would show interest in nurturing him only when she could see that the boy is growing. Once she realizes that his physical attribute no longer increases, she abandons her entire efforts heartlessly.

When this story is analyzed using the historical context, the treatment of the boy by his mother, represents the oppression of the people under the ruling of military leader who exploits the civilians simply to satisfy his political purposes. The portrayal of the mother's desire to deny the boy's natural state of death is equivalent to how military leader ignores the basic rights of the people and initiate destructive political movements. Once the political purposes are achieved, the militant dictator neglects the living condition of the Latin American in the same manner as the mother who attain mind comfort in observing her son growth then forsaken him when he is of no further use.

In the final story, "Eva is Inside Her Cat", the narrative device is considerably different from any of the above stories as it is not the outside force or the supernatural phenomenon that exercise the magical events, but the protagonist herself. Eva, as a character, is clearly distinct from Marquez's other protagonist as she is the center of the supernatural events. She exists as a form of spirit and possesses the ability to enter any living organism at will. The conflict of the story lies in her attempt to battle against her sickness of insomnia and her beauty, which she considered as an unwanted heritage passed down from her ancestors. However, once she enters her spirit form, Eva gains the upper hand in resisting against these unwanted heritages. This is because she is a

"spirit" and is no longer confined to the physical flesh, to which the social bond and the oppression of her ancestors are tied. The unique characteristic that distinguishes Eva from the rest of Marquez's oppressed characters, should not escape the reader's thought that the freedom, in which the protagonist is entitled to does not fit any of Latin America historical period.

The boundless freedom that Eva has while in her spirit form can be considered as a desirable state for the Latin American as it is free from any sort of social oppression that plagues Latin American history. In her spirit form, Eva could be liberated from the control of any dominating social forces such as colonization, mindless power struggle or the cruelty of military dictatorship. To be free from these dominating social forces means that she has the liberty to control the course of her action. Consequently, she is able to exist as a Latin American individual.

Unfortunately for Eva, the period of her freedom has been shortened by the length of three thousand years. While in her spirit form, Eva is driven by the intense desire to eat an orange, and then she decided to possess the body of a cat; a decision that takes away massive amount of her time. The three thousand years that have vanished from Eva could serve as a warning to the Latin American readers that the limitless freedom Eva experienced will not last if it is not spent wisely.

After the four short stories are thoroughly examined, it is apparent that the supernatural events that occur within them are drawn from the irrationality of the Latin American spirit and culture. The supernatural events maybe beyond the realm of scientific understanding; however, they do exists in Latin America culture in a form of local folk tale, myth, or omen. Hence, Garcia Marquez does not create the supernatural

events in his stories based on pure fantasy but simply barrow them from the Latin American oral tradition. Consequently, Garcia Marquez is able to create stories that combine mythical atmosphere and realistic historical background to portray the suffering of the Latin Americans. The result of such innovation is magical realism, a literature genre that contains fairy tale-like setting and atmosphere that communicates effectively with the Latin American spirit of irrationality.

The magical events in Garcia Marquez's stories also demonstrate a distinguishing defiance against the "rationality" of Western literature. This is because "rational thinking", to a certain extent, proves to be a barrier that hampers the Western readers' ability to perceive the social commentary and historical reflection that mingle with the illogical phenomenon of magical realism. The extraordinary events in the short stories like the spontaneous rain or the unexplainable fragrance of the sea cannot be proven using scientific theory. The illogical uniqueness of the extraordinary events in magical realism offers a literary legacy that differentiates Latin American literature from the traditional realist literature of its European counterpart. Thus, magical realism in itself is effectively as a resisting process against the Western literature because it is created from the essence of Latin American culture as opposed to the realist rationality that fails to communicate with the region's readers.

The Technique of Time Suspension and the Latin American Perception of Time

The irrationality of the Latin American culture establishes Latin American literary identity, the suspension of time proves to be an important technique that aids the blending of the real and the fantastic together. The technique of time suspension

functions as a catalyst for the supernatural events to occur seamlessly in the four short stories. In "The Sea of Lost Time" the suspension of time is used as a foundation for the setting for the timeless island to form in the mind of the reader. Without the suspension of time, the sense of permanency and timelessness of the island would not exist. As a result, the drastic change from the process of colonization that Mr. Herbert brings would be less emphasized. In "The Monologue of Isabel Watching it Rain in Macondo", the lengthy period of the rain is made possible in the realm of story with the technique of time suspension. Consequently, the suspended period of the rain functions as the narrative device that brings destruction to the life of the townspeople. In short, time suspension technique in the two stories offers different functions to the writing style of magical realism. One is producing the sense of mysticism, and the other is functioning as a narrative device.

The technique of time suspension functions as a tool of oppression in "The Third Resignation." In the story, the suspended period of the boy's state of death is triggered by the action of his mother, the outside force that controls his life. Thus, the mother is identified as the "dominant social force" because she controls the function of time suspension. In other words, the technique of time suspension in this story functions as the identifier of the oppressing social force. In the final story, "Eva is Inside Her Cat" the suspension of time occurs as the result of the protagonist's decision to possess the body of a cat in order to satisfy her meaningless desire. Here, the technique of time suspension emphasizes the importance of the freedom from social oppression that is rare to the experience of Latin American people.

If magical realism aims to expose social and political changes in Latin America history; therefore, it is possible to state that the technique of time suspension reveals the changes of time perception in each era as well. Saul Karsz observes that there are two general concepts of Latin American time perceptions presented in Garcia Marquez's works, which are "those who control and impose other people's time and those who live time in their own rhythm (166)". To explain Karsz's statement in a more concrete term, "those who control and impose other people's time," refers to the dominant social forces in each era. For example, during the colonial Latin America, the European colonizers dominate the shaping of civilization in the region. As a result, the colonizers, who obviously have a different perspective of time from the indigenous people, are able to enforce their concept of time upon the inferior social units. Karsz's second concept, which is "those who live time in their own rhythm" refers to the time perception of those who are free from the influence of the dominant social forces in each period. Unfortunately, this second concept of time perception remains, even in Garcia Marquez's short story "Eva is Inside Her Cat," an ideal yet nearly unreachable state. This is due to that fact that it is difficult for Latin Americans people to break free from the dominant social forces.

From the analysis of the relationship between the Latin America history and magical realism, it is clear that the major aim of this writing style is to expose the oppression of the dominating social forces that affect the social transformation of the continent. Therefore, Karsz's generalization of the concept of time in Garcia Marquez works can be put in parallel with the historical context and proves that the dominant social forces and historical events are factors that determine the changes in time

perception of the Latin America. The following analysis of the changes in time perception will be conducted in correlation with the occurrence and functions of the technique of time suspension in each story.

In "The Sea of Lost Time" the suspension of time in the island represents the indigenous Latin American's cyclical perception of time before the arrival of colonization. The timeless condition of the island represents the cyclical state of time in the agricultural community as Aguessy verifies that the rural communities base their everyday action on the tradition of the past. Thus, their way of life tends to be repetitive and dependent on nature. The events of the rural people would appear in cycle, while political and social stability are established (94). This explanation of the cyclical state of time as stated by Aguessy is portrayed in the story through the passive and repetitive life of the characters such as Tobias and old Jacob. The following excerpt: "They looked at one another and for a moment had nothing to say, for only then did they realize how old they had become since the last time they'd heard music (50)" justifies the suspension of the island in the state of cyclical time, in which the characters are trapped in the state of repetitive events and are ageless before the introduction of the dominant social force.

The suspension of time is disrupted once Mr. Herbert, the representative of the colonizer, appears on the island and offers to solve the problems of the islanders with his endless supply of money. Historically, the colonization process in the Latin America by the European provokes the concept of class system. Karsz claims that the changes of time perception due to the separation of social status by arguing that the attitude of times in colonial Latin America varies according to each social class. He comments that

for the Indians, time is completely distorted by the process of colonization, and it is impossible for them to return to the cyclical time of the past. For the White settlers, time must be live in the present as it is prosperous and must to be explored. The Creoles only know the present but they desire to control the future of the continent and mold it into to their own. Finally, time has suspended in the past forever for the Negroes as they attempt to escape from the cruel present by entertaining themselves with the cultures from their formal continent (156-57). The suspension of time that holds the community of rural cyclical time together is now transformed into a linear and individualized time as the people alter their way of life to fit their assigned social classes. Therefore, the sense of social bonding and peaceful social stability of the pre-colonized Latin American community are eradicated by the arrival of colonization. In conclusion, colonization can be regarded as the dominant social force that has the power and authority to manipulate the perception of the Latin America.

In "The Monologue of Isabel Watching it Rain in Macondo" the suspension of time is represented in the destructive rain, which destroys the life of the townspeople. Before the arrival of the rain, the time perception of the townspeople exits in the cyclical state of time. This is portrayed in the story as how Isabel could recall the events that happen during the week such as how the old woman beggar would come to her house to unconsciously ask for a balm of lemon every Tuesday. The cyclical state of time that encircles Isabel's life symbolizes the state of peace and stability of Latin American before the abrupt arrival of the suspended "rain" that destroys the town.

The technique of time suspension in magical realism creates the prolong period of the rain enlarges the affect of the devastating supernatural phenomenon inflicted on

the town of Macondo. The "rain" is historically equivalent to any events throughout Latin American history such as the War of Independence or the struggle for political power. These are events that have vital affect on the social transformation. Thus, if Macondo represents the Latin America region, the image of the town destroyed by the rain at the end of the story signifies the cyclical state of time that stabilizes the peace of the town is powerless to resist against any social or political events that possess overwhelming power.

The cyclical time frame of Isabel's hometown is ruined because of the rain; however, the destruction of the town evokes another time suspension. Isabel describes the effect of time distortion due to the longevity of the rain as follows: "The notion of time, upset since the day before, disappeared completely. Then there was no Thursday. What should be Thursday was a physical jelly like thing that could have been parted with the hands in order to look into Friday" (135). Here, it is clear that Isabel's town cyclical time perception is suspended in the distorted chronological time frame created by the force of the uncontrollable events. This new time frame is neither cyclical nor linear but it is similar to a chronological cage that suspends the people from moving into the future or the past. Consequently, the image of the town trapped in suspended time represents the political instability the Latin American endures during the course of history.

In the story "The Third Resignation," the suspension of time is entirely enforced on the protagonist by his mother. The boy's perception of time, the natural state of death, is suspended according to his mother's wishes. This is portrayed in the story as how the boy is put in the coffin by his mother to endure the confinement simply to satisfy

her own state of mind. It is noticeable that the mother bares similar resemblance to the military dictators throughout the Latin American history who commonly possess the ability to organize massive political movement but only if the result satisfies their political charisma.

The mother as the dominant force in the boy's existence, manipulates her son's perception of time and molds it into her own with the intention of preserving her daily routine. This is evident from the story as the boy protagonist explains how his mother enjoys seeing him alive and immobilize in the coffin. However, once she realizes that his physical body would not grow anymore, she abandons the entirely efforts heartlessly. As a result, he soon suffers the torment of living in his corpse. Historically speaking, the boy's perception of time has undergone the process of "centralization." Karsz discusses that Simon Bolivar, a dictator in the nineteenth century, tried to unify the Latin American continent because he realized that the unity of the continent in the present would enable the people to control the future (162). It can be seen that the mother's authority to control her son's natural state of death to preserve her own sanity is arguably similar to the attempts by military dictators to "centralize" the time of the Latin America region to progress into their preferred destination.

The boy's state of the undead represents the oppression of time perception under the centralization of the military dictators. It can be observed that once Garcia Marquez entitles the mother with the ability to manipulate the technique of time suspension, she gains superiority over those of the boy protagonist. After taking away the boy's natural rights to perish, the mother now has full authority to control the boy's perception of time. In the state of the undead, the boy is at the mercy of his mother as

the only way for him to maintain his physical boy is by depending on her assistance. Thus, once the state of "centralization" is achieved, the boy relies only on the centralized time control by his mother. The boy's fate is similar to those of the Latin Americans under the combative ruling of military dictators as they also lose the freedom to determine their perception of time in congruence with the loss of their political rights to govern themselves. Thus, the suspension of time in "The Third Resignation" is used to expose the suffering of the people under the control of a military dictatorship.

In the three short stories, "The Sea of Lost Time", "The Monologue of Isabel Watching it Rain in Macondo" and "The Third Resignation" it is clear that the changes in the perception of time that is presented in each story are imposed upon them by the dominant social forces in the Latin American history. However, in the final story, "Eva is Inside Her Cat", the Garcia Marquez demonstrates the possibility of how the Latin American people could live their life in their own rhythm that is free from the oppression of the dominant social forces.

In "Eva is Inside Her Cat" the suspension time occurs spontaneously and illogically to emphasize the importance of the freedom of time suspension that is restricted to the Latin Americans people. Before Eva decides to possess the body of a cat and triggers three thousand years of time suspension that occurs at the end of the story, she has complete freedom to control her perception of time. Eva, in her spirit form, is emancipated from the confinement of society and, more importantly, her ancestors who represent the scar of colonization that interferes with her present existence. The liberty Eva experiences also affects her perception of time. Unlike the characters in the other three stories whose time perception are altered by colonization or

enforced upon by military dictators, Eva is entitled to fully exercise her freewill and design her own perception of time. Since Eva's freedom in time perception is not related to any specific historical events, it could be regarded as an "ideal" state that is difficult to achieve in the Latin American context. Therefore, if this liberty in time perception is placed in the care of the Latin American, it should be used wisely.

The spontaneous time suspension that occurs as a result of Eva's desire to eat her first orange is used to emphasize the importance of freedom in time perception. When the rarity of the freedom in determining one's own perception of time is put in perspective, it is logical that it is this ideal state is expected to be put into good use. Thus, Eva's desire to "eat an orange" can be regarded as a meaningless and selfish action, unworthy of the liberty she is entitled to. Under the freedom that the spirit forms could offer to her, the author suggests that she should perform other actions that reinforce social changes. In all possibility, she could use her ability to aid others in resisting social oppression and offers the Latin Americans the opportunity to experience the freedom in time perception that they are denied to since the official beginning of history. The experimental spontaneous suspension of time in the story serves as a punishment for Garcia Marquez's characters. As for the Latin American readers, Eva's punishment function as a warning for them to cherish the value of their freedom once it is achieved in the region.

The Technique of Time Suspension as a Form Resistance Writing

In order to see how time suspension functions as resistance writing, it must be analyzed simultaneously with the writing style of magical realism. First and foremost, the

use of time suspension in itself serves as a core of the magical realism, the writing style that establishes Latin American literature identity.

The technique of time suspension acts as setting for the supernatural events to occur in the story. The process of "resistance" is initiated in the mind of the readers as soon as they channel their historical and political knowledge into the mythical setting Garcia Marquez chooses to present in his stories. For example, in the short story "The Sea of Lost Time," the setting is on an island, in which time is suspended in the forever repetition of daily activities. The timeless condition of the island may seem "unreal" and "illogical" or to a certain extent, childish and fairy tale-like to those who perceive reality and time with linear rationality. However, for Latin American readers who are equipped with the well-honed belief in the supernatural and irrationality, they will immediately recognize that the timeless island is their continent. It is the point of their origin, the rural community that stays true to their tradition and is peaceful before the invasion of colonization.

The suspension of time creates the mythical setting that is truly related to the irrational mentality of the Latin American people. This setting engages the readers to explore their past, without bombarding them with cruel realistic image they experienced all their life. The supernatural phenomenon created by the suspension of time effectively helps the readers to perceive the political insight behind them as they bare close resemblance to the mythical tales that populate the Latin American culture. Thus, it is safe to say that the suspension of time supports the irrationality to believe in the supernatural, the quality that is the essence of the Latin American spirit that defies the

realist rationality of the west and could easily provoke the readers to identify with their cultural roots.

The technique of time suspension that is the foundation of the mythical setting and extraordinary events in the four short stories function as a bridge that combines the abstract concept of time perception and the real history of Latin America together. Consequently, the four stories, Marquez carefully show his readers how the Latin American people lived their life in each of era of time and the effect the dominant social forces have on them. In reading the four short stories of Garcia Marquez, the readers can "live" the experience of the oppressed characters by transporting their identity into the plot of the story. As a result, the technique of time suspension in Garcia Marquez's works successfully exposes the identity of the oppressing social forces that influences the Latin American society and their perception of time.

In conclusion, the element of time suspension and the quality of myth in magical realism presented in Garcia Marquez's short stories will have greater impact in promoting the social awareness among readers as it "speaks" in the language of the Latin American spirit. Therefore, Garcia Marquez "asks" the Latin American readers through the four short stories that expose the dominant social forces that control the tide of the society as well as the changes in time perception to consider their roots and remind them that they also have the obligation to resist against the social oppression.

Works Cited

Ben G. Burnett [and] Kenneth F. Johnson. Political forces in Latin America : dimensions of the quest for stability. California: Wadsworth, 1968. 2,4,7.

H. Aguessy [and] Saul, Karsz and other. Time and the philosophies. Paris : Unesco, 1977. 94,156-157, 162, 164.

Mellen, Joan. Magic realism. Detroit: Gale Group, 2000. 1.

Mendoza, Plinio Apuleyo. The Fragrance of Guava: Conversation with Garbriel Garcia Marquez. London: Faber and Faber Limited, 1988. 12, 59.

ชุดที่ ๖ "ความเป็นธรรมเชิงวรรณศิลป์"

ภาพลักษณ์พ่อค้ายิวในบทละคร ยุคอลิซาบีธัน

พจี ยุวชิต

เอกสารประกอบการประชุมวิชาการระดับชาติเวทีวิจัยมนุษยศาสตร์ ไทย ครั้งที่๒
สนับสนุนโดย สำนักกองทุนสนับสนุนการวิจัย
ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
วันที่ ๑๐-๑๑ สิงหาคม ๒๕๔๘
ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว เชียงใหม่

ภาพลักษณ์พ่อค้ายิวในบทละครยุคอลิซาบีธัน

พจี ยุวชิต

เดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1594 ในรัชสมัยของสมเด็จพระนางเจ้าอลิซาเบธที่ 1 แห่งประเทศอังกฤษได้เกิดคดีอื้อฉาวที่เชื่อกันว่าได้จุดประกายความสนใจของชาวอังกฤษต่อชาวยิวที่เป็นชนกลุ่มน้อยในกรุงลอนดอน นั่นคือการพิพากษาแขวนคอนายแพทย์โรเดริโก โลเปซ (Roderigo Lopez) ชาวยิวเชื้อสายโปรตุเกส ณ ไทเบิร์น (Tyburn) นายแพทย์ผู้นี้เป็นลูกหลานของชาวยิวอพยพจากดินแดนสเปนในปี ค.ศ. 1492 เมื่อรัฐบาลสเปนออกประกาศขับไล่ชาวยิวออกนอกประเทศ หลังจากรอนแรมอยู่นานพอสมควร ครอบครัวโลเปซได้ลงหลักปักฐานในประเทศอังกฤษเมื่อตอนต้นศตวรรษที่ 16 หรือราวปี ค.ศ. 1540 ในรัชสมัยของพระเจ้าเฮนรีที่ 8 ชาวยิวที่อพยพมาจากดินแดนแถบสเปนและโปรตุเกสเหล่านี้จะเป็นที่รู้จักกันในนาม Marranos หรือ "ยิวลับ" ("secret Jews") เนื่องจากพวกเขาได้เปลี่ยนมาเข้ารีต

นายแพทย์โลเปซมีชื่อเสียงว่าเป็นผู้ทรงความรู้และเป็นแพทย์ผู้เชี่ยวชาญได้รับความไว้วางพระราชหฤทัยโปรดให้รับใช้เป็นแพทย์ประจำพระองค์สมเด็จพระราชินี สามารถเข้านอกออกในราชสำนักโดยสะดวก ต่อมาเมื่อแอนโทนิโอ เปเรซ (Antonio Perez) ขุนนางโปรตุเกสผู้หลบหนีความขัดแย้งกับกษัตริย์ฟิลิปแห่งสเปนมาพึ่งราชสำนักอังกฤษ สมเด็จพระราชินีก็โปรดให้โลเปซเป็นล่ามและช่วยเหลือเปเรซตามสมควร แต่แม้กระนั้นเปเรซยังคิดทรยศต่อพระนาง และโลเปซเองก็ถูกกล่าวหาว่าสมคบร่วมคิดกับเปเรซในอันที่จะวางยาพิษเพื่อปลงพระชนม์สมเด็จพระราชินี แม้ว่าโลเปซจะปฏิเสธข้อกล่าวหา ที่พักและทรัพย์สินของเขาถูกรื้อค้น แต่เจ้าหน้าที่ก็ไม่พบหลักฐานใดที่แสดงว่าเขามุ่งประสงค์ร้ายต่อพระชนม์สมเด็จพระราชินี เขาถูกตัดสินประหารชีวิตด้วยการแขวนคอโดยในคำฟ้องต่อศาล อัยการได้เน้น "ความเป็นยิว" ของเขาและผู้พิพากษาได้ตัดสินคดีโดยเรียกเขาว่า "คนยิวผู้เลวทราม" ("a vile Jew") (Calisch 69) การตัดสินคดีดังกล่าวได้รับการขานรับด้วยความเห็นพ้องจากประชาชนทั่วไปและก่อให้เกิดกระแสอคติต่อต้านชาวยิวในหมู่คนอังกฤษรุนแรงยิ่งขึ้น ทำให้เชื่อกันว่ากระแสความสนใจของประชาชนดังกล่าวมีส่วนสำคัญไม่น้อยในการที่ทำให้วิลเลียม เช็คสเปียร์เขียนบทละครสุขนาฏกรรม *The Merchant of Venice* ซึ่งนำเสนอบนเวทีครั้งแรกในปี ค.ศ. 1598 หรือ 4 ปี หลังจากที่โลเปซถูกประหารชีวิต มีผู้เสนอความเห็นว่าเช็คสเปียร์สร้างตัวละครพ่อค้ายิวชื่อไชล็อก (Shylock) โดยใช้โลเปซเป็นต้นแบบ ดังจะเห็นได้จากข้อเขียนของซิดนีย์ ลี (Sidney Lee) ชื่อ "The Original of Shylock" ซึ่งตีพิมพ์ในนิตยสาร *The Gentleman's Magazine* เขาได้กล่าวไว้ว่า "Lopez has been seen by many as a 'contemporary prototype' for Shylock." (qtd. in Shapiro 73). แม้ว่านักวิจารณ์ส่วนใหญ่จะไม่เห็นด้วยกับความคิดนี้เนื่องจากไม่มีหลักฐานที่ชัดเจน แต่ต่างก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าหลังจากเช็คสเปียร์

ได้ปล่อยให้ตัวละครพ่อค้ายิวที่ชื่อไชล็อกโลดแล่นอยู่บนเวที ตัวละครตัวนี้เป็นตัวละครของเช็คสเปียร์ที่ติดหูติดตาผู้ชมมากที่สุดตัวหนึ่ง นับตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงปัจจุบันทีเดียว

อันที่จริงแล้วสถานภาพทางสังคมของโลเปซมิได้เป็นตัวบ่งชี้ถึงสถานภาพของชาวยิวทั่วไปที่พำนักอาศัยอยู่ในราชอาณาจักรอังกฤษเสียเลยทีเดียว จริงอยู่ ในยุคอลิซาบีธันนอกเหนือจากโลเปซแล้ว ราชสำนักอังกฤษยังมีความเกี่ยวข้องกับครอบครัวยิวอพยพครอบครัวอื่นๆ อีก ตัวอย่างเช่น ครอบครัวลูโป (Lupos) ครอบครัวโคมี (Comys) และครอบครัวบัสสาโน (Bussanos) ที่อพยพมาจากประเทศอิตาลีรุ่นราวคราวเดียวกับครอบครัวโลเปซ เพื่อมาทำหน้าที่เป็นนักดนตรีประจำราชสำนักอังกฤษนับตั้งแต่สมัยพระเจ้าเฮนรีที่ 8 เป็นต้นมา นอกจากนั้นยังมีนักวิชาการยิวที่เข้ารีตแล้วและทำหน้าที่สอนภาษาฮีบรูที่มหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ดและเคมบริดจ์ และบ้างก็ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยรวบรวมรายการหนังสือเกี่ยวกับภาษาฮีบรูให้แก่ห้องสมุดมหาวิทยาลัย แต่กล่าวโดยทั่วไปแล้วชาวยิวในประเทศอังกฤษมีชีวิตที่ค่อนข้างจะโดดเดี่ยวและไม่เป็นที่ยอมรับในสังคม ทั้งนี้สถานภาพของสังคมที่ตกต่ำของชาวยิวอาจนับย้อนไปได้ถึงยุคกลางในปี ค.ศ. 1290 เมื่อพระเจ้าเอ็ดเวิร์ดที่ 1 ของอังกฤษทรงประกาศขับไล่ชาวยิวออกจากแผ่นดินอังกฤษ ดังที่เอ็ดเวิร์ด แบรร์วูด (Edward Brerewood) ได้บันทึกไว้ว่า "The first country of Christendom, where the Jews were expelled, without hope of return was the country of England, whence they were banished by King Edward the First." (qtd. in Shapiro 46) แน่นอนว่าชาวยิวจำนวนมากต้องอพยพออกจากประเทศอังกฤษ แต่ก็มิได้หมายความว่าประกาศดังกล่าวจะลบล้างชาวยิวให้หมดสิ้นไปจากดินแดนอังกฤษได้ เชื่อกันว่าจากจำนวนประชากรอังกฤษในระยะนั้นที่มีจำนวน 5-6 ล้านคน ประชากร 1 ใน 2 หรือ 3 พันคนเป็นชาวยิว (Shapiro 46) และพำนักอาศัยอยู่ในกรุงลอนดอนและหัวเมือง ชาวยิวที่หลงเหลืออยู่มิสามารถใช้ชีวิตอย่างทัดเทียมกับเจ้าของประเทศ พวกเขาต้องหลบๆ ซ่อนๆ ไม่มีที่พำนักเป็นหลักแหล่งถาวรเพราะที่พักและทรัพย์สินอาจจะถูกเจ้าหน้าที่ยึดเสียได้โดยง่าย ยิ่งกว่านั้นพวกเขายังถูกกีดกันด้านอาชีพ ไม่สามารถเป็นสมาชิกสมาคมอาชีพ (guilds) หรือสมาคมพ่อค้า หรือประกอบอาชีพใดๆ ได้นอกจากเป็นแพทย์ แต่การเป็นแพทย์ก็ทำให้พวกเขาถูกกล่าวหาว่าใช้ "มนต์ดำ" ("Black arts") ในการรักษา หนทางทำมาหากินของคนเหล่านี้ก็คือการออกเงินให้กู้โดยคิดดอกเบี้ยซึ่งชาวคริสต์ถือว่าเป็นบาป ซ้ำร้ายกว่านั้นภาพลักษณ์ของชาวยิวในสายตาคนอังกฤษยังเป็นไปในทางลบ ภาพลักษณ์นี้มีต้นตอมาจากอดีตเมื่อครั้งที่พระเยซูทรงถูกตรึงไม้กางเขนเลยทีเดียว ชาวคริสต์ถือว่าจูดาส์ ซึ่งเป็นชาวยิวได้ทรยศต่อพระเยซู การกระทำของจูดาส์ถือเป็นตราบาปที่ติดตัวชาวยิวอยู่ตลอดเวลา ทำให้ภาพลักษณ์ของชาวยิวเป็นภาพของผู้ทรยศหักหลัง ใช้เล่ห์เหลี่ยมที่จะคดโกงและคอยทำร้ายผู้อื่น ยิ่งไปกว่านั้นการที่คนยิวต้องทำมาหาเลี้ยงชีพด้วยการออกเงินให้กู้และขูดรีดดอกเบี้ยจากลูกหนี้ ทำให้ภาพลักษณ์ของชาวยิวเป็นภาพของผู้โลภโมโทสัน หิวกระหายเงิน ไร้ความเมตตาปรานีต่อผู้ทุกข์ยาก นอกเหนือไป

จากนั้นยังมีนิทาน ตำนานและความเชื่อผิดๆ เกี่ยวกับชาวยิวว่า คนเหล่านี้ชอบลักขโมยเด็กคริส-เตียนเพื่อฆ่าในพิธีกรรมของพวกเขา ทั้งยังสนุกกับการคร่าชีวิตชาวคริสต์ด้วยวิธีการทารุณโหดร้ายต่างๆ ที่ขึ้นชื่อก็คือการเอายาพิษใส่ในบ่อน้ำชุมชนคริสเตียนเพื่อเอาชีวิตชาวคริสต์

อาจถือได้ว่าทัศนคติในทางลบของชาวอังกฤษต่อพวกยิวเกิดขึ้นจากคุณลักษณะเฉพาะตัวของประเทศและคนอังกฤษก็เป็นได้ ทั้งนี้จะต้องไม่ลืมว่าประเทศอังกฤษเป็นเกาะที่แยกออกจากประเทศอื่นๆ และก่อนหน้าที่นักเดินเรือและนักแสวงโชคชาวอังกฤษจะออกสำรวจโลกในศตวรรษที่ 16 นั้น อังกฤษมีการติดต่อกับคนต่างชาติในวงแคบและจะมองคนต่างชาติว่า "เป็นอื่น" ("The otherness") และเรียกคนเหล่านี้ว่า "ต่างด้าว" ("alien") ชาวอังกฤษจะมองคนต่างชาติด้วยสายตาที่ไม่ไว้วางใจและขาดขันติธรรมจึงมีอคติต่อ "ความเป็นอื่น" และสร้างภาพลักษณ์ที่แสดงทัศนคติตายตัวต่อคนเหล่านี้ ชาวยิวก็เป็นเหยื่อของอคติของชาวอังกฤษด้วย แม้ว่าชาวอังกฤษน้อยคนนักจะได้มีโอกาสรู้จักและปฏิสัมพันธ์กับชาวยิว แต่เรื่องราวที่พวกเขาได้ยินมาเกี่ยวกับชาวยิว ไม่ว่าจะมาจากคัมภีร์ทางศาสนา ตำนานและเรื่องเล่าขานเกี่ยวกับชาวยิวได้ก่อให้เกิดภาพลักษณ์ที่แสดงทัศนคติตายตัวเกี่ยวกับชาวยิวในใจของพวกเขาด้วย เรื่องราวที่เกี่ยวกับทัศนคติตายตัวที่แสดงคุณสมบัติในทางลบของชาวยิวไม่สิ้นสุดอยู่แค่เพียงตำนานหรือเรื่องเล่าขานที่เล่าสู่กันฟังจากปากต่อปาก แต่ได้มีผู้นำประสบการณ์ของชาวยิวมาเขียนและผูกเป็นเรื่องราวที่ผู้คนสนใจในรูปของเรื่องแต่งและบทละครที่ได้รับการต้อนรับอย่างดีจากผู้ชม ตัวอย่างเช่นในปี 1579 สตีเฟน กอสสัน (Stephen Gosson) ได้กล่าวไว้ในผลงานชื่อ *School of Abuse* ถึงบทละครที่บัดนี้สูญหายไปแล้วชื่อ *The Jew* (แสดงครั้งแรก ณ โรงเตี้ยมชื่อเดอะบูลล์—The Bull) เนื้อหาแสดงถึงความไม่รู้จักอิ่มและจิตใจที่ครอบงำด้วยความอาฆาตของผู้ออกเงินกู้ชาวยิว ("representing the greediness of worldly choosers and bloody minds of usurers") หลังจากนั้นอีก 5 ปี รอเบิร์ต วิลสัน (Robert Wilson) ได้เขียนบทละครในทำนองเดียวกันชื่อ *The Three Ladies of London* แสดงถึงการที่ผู้ออกเงินกู้ชาวยิวคุกคามที่จะทำร้ายชาวคริสต์ผู้เป็นลูกหนี้ ต่อมาในบทละครชื่อ *The First Part of the Tragical Reign of Selimus, Emperor of the Turks* ของรอเบิร์ต กรีน (Robert Greene) ได้แทรกตัวละครยิวชื่ออับราฮัม ซึ่งได้ช่วยเซลิมัส (Selimus) วางยาพิษบาจาเซ็ท (Bajazet) บิดาของเซลิมัทเพื่อเป็นการกรุยทางสู่อำนาจ เป็นต้น

ในบรรดาผลงานวรรณกรรมอังกฤษที่นำเสนอคนยิวเป็นตัวเอกนั้น ผู้วิจัยเชื่อว่าไม่มีผลงานชิ้นใดจะมีชื่อเสียงเท่าโศกนาฏกรรม *The Jew of Malta* โดยคริสโตเฟอร์มาร์โลว์ (Christopher Marlowe: 1564-1593) ซึ่งนำเสนอบนเวทีละครเป็นครั้งแรกในปี 1589 และสุขนาฏกรรมของเช็คสเปียร์ชื่อ *The Merchant of Venice* ซึ่งมีอายุอ่อนกว่า *The Jew of Malta* ถึง 9 ปี บทละครทั้งสองแตกต่างกันในรูปแบบ คือ เรื่องแรกเป็นโศกนาฏกรรม ส่วนอีกเรื่องเป็นสุขนาฏกรรม แต่การนำเสนอตัวละครที่เป็นยิว เมื่อมองดูผิวเผิน ผู้อ่าน/ผู้ชม จะเห็นว่าตัวละครยิวใน

บทละครทั้งสองเรื่องมีคุณลักษณะคล้ายคลึงกันมากทีเดียว กล่าวคือทั้งบาราบัส (Barabas) และไชล็อกต่างก็เป็นตัวแทนของพ่อค้าชาวยิวที่เห็นแก่ตัว ครอบงำด้วยความโลภ ไร้อารมณ์ความรู้สึกและความเห็นอกเห็นใจต่อเพื่อนมนุษย์ ทำตัวเป็นศัตรูกับชาวคริสต์ แต่ผู้วิจัยเห็นว่าเช็คสเปียร์สร้างตัวละครไชล็อกให้มีความซับซ้อนและมีความเป็นมนุษย์มากกว่า ผู้วิจัยปฏิเสธไม่ได้ว่าในมุมมองหนึ่ง ไชล็อกก็คือพ่อค้ายิวหน้าเลือดที่แสวงหาผลประโยชน์จากดอกเบี้ยเงินกู้ เขามีความรู้สึกคุมแค้นพวกคริสเตียนที่เป็นศัตรูของตน แต่เช็คสเปียร์ก็ให้ความเป็นธรรมเชิงวรรณศิลป์แก่ไชล็อกอยู่ไม่น้อย เขาได้แสดงให้เห็นว่าผู้คนที่อยู่รอบข้างไชล็อกอยุติธรรมต่อยิวชราผู้นี้ ไม่ว่าจะเป็นแอนโทนิโอ (Antonio) หรือบัสสานิโย (Bassanio) การกระทำและความประพฤติของไชล็อกเป็นผลมาจากการที่คนในสังคมปฏิบัติเลวร้ายต่อเขา นอกจากนั้นสภาพเศรษฐกิจในยุคนั้นมีส่วนสร้างให้ไชล็อกเป็นอย่างที่เป็น และความแตกต่างด้านศาสนาระหว่างชาวคริสกับความยิวก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ไชล็อกแตกต่างจากชาวคริสต์ ดังนั้นเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างชาวยิวกับชาวคริสต์ ผู้อ่านบทละครจะต้องไม่ใช้ทัศนคติตายตัวที่ชาวคริสต์มีต่อชาวยิวเป็นเครื่องตัดสิน แต่ต้องพิจารณาการกระทำของตัวละครเหล่านั้นจากมุมมองต่างๆ และให้ความเป็นธรรมแก่ตัวละครเหล่านั้น ผู้อ่านจะต้องตระหนักว่าไชล็อกมิใช่มีบทบาทเป็นเพียงพ่อค้ายิวใจร้ายแต่เพียงฝ่ายเดียว แต่เขาเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้ความรักระหว่างตัวละครเอกคือนางปอร์เชีย (Portia) กับบัสสานิโยเป็นไปได้ ยิ่งกว่านั้นการที่เช็คสเปียร์นำเสนอบทละครเรื่องนี้ผ่านสุขนาฏกรรม ทำให้ผู้อ่านตระหนักได้ว่าเขามิได้ต่อต้านชาวยิวในลักษณะตกขอบ แทนที่ตัวละครยิวจะถูกลงโทษถึงชีวิต เขาแสดงเป็นนัยในตอนจบของสุขนาฏกรรมเรื่องนี้ว่า ความกรุณาปรานีย่อมมีค่าเหนือสิ่งใดในชีวิตมนุษย์ ไชล็อกได้รับโทษสาสมจากการกระทำของเขาแล้ว (จนกระทั่งทำให้นักวิจารณ์ลงความเห็นว่าละครเรื่องนี้เป็นโศกนาฏกรรมสำหรับไชล็อก ซึ่งจะได้อภิปรายต่อไปในบทความวิจัยนี้) และในที่สุดชาวคริสต์ที่ดีควรจะรู้จักให้อภัย

มาร์โลว์ประพันธ์ *The Jew of Malta* เมื่อเขาอายุ 24 ปี หรือประมาณ 4 ปีก่อนที่เขาจะถูกแทงจนถึงแก่กรรมจากเหตุทะเลาะวิวาทในโรงเตี๊ยมเมื่อปี 1593 สิ่งที่เป็นคำถามก็คือชีวิตส่วนตัวของมาร์โลว์แสดงให้เห็นว่าเขาเป็นชายหนุ่มหัวก้าวหน้า ประกาศว่าตนเองไม่มีศรัทธาในพระเจ้าหรือศาสนา ไม่สนใจว่าคนส่วนใหญ่จะคิดอย่างไรต่อตน ใช้ชีวิตแต่ละวันไปกับการดื่มกินและจะลงมือเขียนเมื่อจำเป็นต้องทำเพื่อหาเงินมาประทังชีวิต แต่เหตุไฉนเขาจึงหันมาประพันธ์โศกนาฏกรรมที่แสดงความหายนะของพ่อค้ายิวที่ขาดศรัทธาในศาสนาซึ่งตรงข้ามกับความดีงามตามวิถีชาวคริสต์ทั้งๆ ที่ตัวเขาไม่สนใจเรื่องความดีความชั่วและดำเนินชีวิตในอบายมุขเสียด้วยซ้ำ คำตอบก็คือ ทัศนคติทางลบของชาวคริสต์ต่อวิถีชีวิตของพวกยิวเป็นจุดขายที่มาร์โลว์ใช้ได้และเขาก็ประสบความสำเร็จเกินคาดเพราะ *The Jew of Malta* ได้รับการตอบรับจากสาธารณชนอย่างล้นหลาม มาร์โลว์ได้รวมเอาความโลภโมโทสัน ความเจ้าเล่ห์แสนกล ความโหดร้ายทารุณ ความ

หยาบช้าและความน่าสะพรึงกลัวไว้ในตัวละครเอกของละคร เขานำเสนอบาราบัสให้ฐานะที่เป็นสัญลักษณ์ของความชั่วร้ายและความเกลียดชังที่ชาวคริสต์มีต่อชาวยิว การที่มาร์โลว์เสนอบาราบัสในลักษณะดังกล่าวเห็นได้ชัดเจนจากการที่เขาเลือกใช้ชื่อบาราบัสเป็นชื่อตัวละครเอกเลยทีเดียว แน่นอนชื่อบาราบัสย่อมจะเป็นเครื่องเตือนใจให้ชาวคริสต์นึกถึงหัวขโมยบาราบัสที่ถูกจองจำอยู่ในคุกพร้อมพระเยซู แต่กลับได้รับการปล่อยตัวให้เป็นอิสระและรอดชีวิต ทั้งๆ ที่ผู้ที่ควรจะได้รับการปลดปล่อยคือพระเยซู ดังนั้นชื่อบาราบัสย่อมก่อให้เกิดความเกลียดชังในตัวละครตัวนี้นับตั้งแต่ได้ยินชื่อโดยที่ยังไม่พบว่ากระทำสิ่งใดผิดหรือก่อให้เกิดความเลวร้ายแต่อย่างไร เข้าทำนองได้ยินชื่อก็ไม่ชอบหน้าเสียแล้ว ถือว่าชื่อของบาราบัสทำให้เกิดอคติได้แต่เริ่มแรกทีเดียว

เริ่มต้นมาร์โลแนะนำบทละครและตัวละครเอกของเขาใน "บทนำ" หรือ "The Prologue" โดยผ่านเสียงของมาคิอาเวลลิ (Machiavelli) รัฐบุรุษและนักการเมืองชาวฟลอเรนซ์ที่เป็นที่รู้จักกันในภาพลักษณ์ของนักการเมืองที่ปกครองด้วยเล่ห์เพทุบายและความโหดร้ายทารุณ การใช้เสียงของมาคิอาเวลลิมีผลในการสร้างบรรยากาศของความเลวร้ายและความอึมครึมให้แก่โศกนาฏกรรมเรื่องนี้ได้อย่างดียิ่ง ในฐานะผู้นำเสนอ "บทนำ" แทนที่จะแนะนำผู้ชมให้รู้เข้าใจถึงเนื้อเรื่องและตัวละครที่จะดำเนินเรื่องต่อไป มาคิอาเวลลิกลับอวดอ้างสรรพคุณของตนเองอย่างสุดขีด สิ่งดังกล่าวจะไม่ทำให้เขาสำรวจตนเองเพื่อหาจุดบกพร่อง (ซึ่งคุณสมบัตินี้จะเห็นได้ในตัวบาราบัสต่อไป) ความชั่วร้ายของมาคิอาเวลลิที่ทำให้ชาวคริสต์ตื่นตระหนกก็คือเมื่อเขาประกาศชัดเจนว่าศาสนาไม่มีความสำคัญในชีวิตของเขา ดังคำกล่าวว่า

> I count religion but a childish toy,
> And hold there is no sin but ignorance.
> ("The Prologue" 14-15)

การใช้บุคคลที่ไม่เห็นความสำคัญของศาสนาแนะนำตัวละคร แสดงเป็นนัยได้ว่าตัวละครที่ถูกแนะนำก็ไม่สนใจในศาสนาเช่นกัน ศาสนามิใช่ที่ยึดเหนียวทางจิตใจในการดำรงชีวิต คนเหล่านี้จึงขาดความรู้สึกผิดชอบชั่วดีและมุ่งสู่จุดหมายที่ต้องการโดยไม่คำนึงว่าจะก่อความเดือดร้อนให้แก่ใคร

ใน 5 บรรทัดสุดท้ายของบทนำ มาคิอาเวลลิจึงทำหน้าที่แนะนำให้รู้จักสาวกของตน ผู้ชมตระหนักว่าสิ่งที่เขาจะนำเสนอในบทละครเรื่องนี้มิใช่เรื่องราวของวีรบุรุษผู้ยิ่งใหญ่ทางการเมืองการปกครองหรือผู้พยายามแสวงหาสิ่งที่สำคัญสำหรับมนุษยชาติ แต่กลับเป็นเรื่องราวของพ่อค้ายิว โลภโมโทสันคนหนึ่งซึ่ง

> Who smiles to see how full his bags are cramm'd,
> Which money was not got without my means,
> I crave but this:--grace him as he deserves,

And let him not be entertain'd the worse

Because he favours me.

("The Prologue" 31-35)

ณ ที่นี้จะเห็นได้ว่านักปกครองผู้ยิ่งใหญ่เช่น มาคิอาเวลลิกับพ่อค้ายิวหน้าเลือดเช่นบาราบัสมีสิ่งหนึ่งที่ตรงกันก็คือการหันหลังให้กับความดีงามและต่างก็ถือเอาความชั่วร้ายเป็นสรณะ ดังนั้นถ้าชีวิตของมาคิอาเวลลิต้องประสบความหายนะในตอนท้าย มาร์โลว์ก็แสดงให้เห็นเป็นนัยตั้งแต่ต้นว่าบาราบัสซึ่งถือมาคิอาเวลลิเป็นต้นแบบก็จะต้องประสบชะตากรรมเดียวกันในที่สุด

เมื่อสร้างบรรยากาศแห่งความชั่วร้ายโดยผ่านน้ำเสียงของมาคิอาเวลลิที่ยกย่องเชิดชู และพึงพอใจในตนเองพร้อมทั้งเย้ยหยันผู้อื่นแล้ว มาร์โลว์ก็นำเสนอภาพของบาราบัสเลยทันที สิ่งแรกที่ผู้ชมได้เห็นก็คือบาราบัสนั่งนับทองและทรัพย์สินอยู่ในห้องเก็บสมบัติ ผู้อ่านที่คุ้นเคยกับภาษาในกวีนิพนธ์ของมาร์โลว์จะพบว่ามาร์โลว์นำเสนอภาพและถ้อยคำของบาราบัสโดยผ่านภาษาที่อลังการดังที่เขาเคยนำเสนอตัวละครเอก เช่น จักรพรรดิแทมเบอร์เลนในโศกนาฏกรรม *Tanburlaine the Great* และเฟาส์ตัสในโศกนาฏกรรม *Dr. Faustus* มาแล้ว แต่สิ่งที่น่าสังเกตก็คือทั้งจักรพรรดิแทมเบอร์เลนและเฟาส์ตัสต่างก็มีความยิ่งยงเหมาะสมกับฐานะความเป็นวีรบุรุษในโศกนาฏกรรม แทมเบอร์เลนได้ขยับฐานะจากเด็กหนุ่มเลี้ยงแกะมาเป็นจักรพรรดิผู้ยิ่งใหญ่ตั้งความปรารถนาที่จะครองโลก ส่วนเฟาส์ตัสก็เป็นปราชญ์ผู้ทะเยอทยานที่จะมีสถานภาพเทียบเคียงกับพระผู้เป็นเจ้าจึงยอมขายวิญญาณให้แก่ เมฟิสโตฟิลิส จะเห็นได้ว่าความทะเยอทยานของวีรบุรุษทั้งสอง ก็เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ยิ่งใหญ่ เกินกว่ามนุษย์ธรรมดาจะคาดหวัง ตัวละครทั้งสองมีคุณสมบัติที่ถือว่าเป็นคุณสมบัติของวีรบุรุษของมาร์โลว์ (Marlowian hero หรือ Marlowian Superman) กล่าวคือ วีรบุรุษเหล่านี้ยิ่งใหญ่ในฐานะที่เป็นบุคคลที่มีความสามารถผิดธรรมดาที่พยายามค้นหาซึ่งอำนาจที่เกินคนธรรมดาจะไปถึงได้ ("a man of exceptional power, seeking exceptional power") พวกเขามีความทะเยอทยานหาญกล้า มีความกระตือรือร้นและเต็มไปด้วยจิตวิญญาณที่ต่อต้านและท้าทายอำนาจที่เป็นที่ยอมรับของสังคม แต่ทว่าเป็นสิ่งน่าขันระคนเศร้าที่ตัวเอกในโศกนาฏกรรม *The Jew of Malta* ไม่ได้มีคุณสมบัติสอดคล้องกับคุณสมบัติของวีรบุรุษของมาร์โลว์ เพราะความทะเยอทยานของบาราบัสหยุดอยู่ที่ความสามารถครอบครองวัตถุคือทอง ดังนั้นจึงมีผู้เรียกบาราบัสว่า วีรบุรุษวัตถุนิยม หรือ Materialistic hero (qtd. in Friedenreich 320) การที่คนระดับพ่อค้าเช่นบาราบัสเสนอบทเจรจาโดยใช้ภาษาอลังการย่อมเป็นการแสดงถึงการใช้ภาษาที่ไม่เหมาะกับสถานภาพของตัวละคร สิ่งนี้จะทำให้ผู้อ่านเห็นความไม่ชอบมาพากลของตัวละครตัวนี้มากขึ้น

มาร์โลว์เสนอฉากบาราบัสนับทองและทรัพย์สมบัติในลักษณะที่ค่อนข้างจะเป็นพิธีกรรมทางศาสนา แสดงเป็นนัยถึงการที่บาราบัสได้บูชาและเอาทองเป็นหลักชีวิตแทนศาสนา โดยหลัก

ศาสนา เขากระทำบาปในการที่แสดงความเคารพบูชาสิ่งอื่นนอกเหนือจากพระเจ้า สำหรับเขาทองคือพระเจ้าซึ่งเป็นการทำผิดต่อหนึ่งในบัญญัติสิบประการ ทองเป็นแหล่งที่มาของความสุขเป็นจิตวิญญาณและเป็นวิถีทางที่เขาใช้ปราบศัตรูทั้งปวง การที่บาราบัสหมกมุ่นอยู่กับความร่ำรวยและแสวงหาวิธีที่จะทำให้ตนเองร่ำรวยยิ่งขึ้นทำให้เขาเอาตัวเองเป็นใหญ่และไม่สนใจคนรอบข้างทั้งที่อยู่ใกล้ตัวและไกลตัวออกไป ถือได้ว่าเขาเป็น "คนนอก" หรือเป็นคน "ตัวคนเดียว" ที่ไม่มีความผูกพันกับผู้ใดหรือฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด

เริ่มต้นก็คือความเห็นแก่ตัวและความโหดร้ายของบาราบัสทำให้เขาไม่อาจให้ความรักและความอบอุ่นแก่ครอบครัวได้ ตามหลักศาสนาของพวกยิว สายสัมพันธ์ในครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญในชีวิต บาราบัสเองก็ดูเหมือนว่ารักลูกสาวอย่างเหลือล้น การที่เขาตั้งชื่อลูกสาวว่า อบิเกล (Abigail) ซึ่งแปลว่า "ความรักของพ่อ" น่าจะแสดงถึงสายสัมพันธ์อันแนบแน่นของพ่อลูกคู่นี้ แต่แท้ที่จริงคำแปลของชื่อกลับเป็นการประชดประชันมากกว่า บาราบัสประกาศอย่างเปิดเผยว่ารักลูกสาวอย่างเหลือล้น ดังคำพูดตอนหนึ่งว่า

> But one sole daughter, whom I hold as dear
> As Agamemnon did his Iphigen;
> And all I have is hers.
>
> (I. i, 136-8)

ดูโดยผิวเผิน บาราบัสรักลูกสาวคนเดียวและทรัพย์สมบัติที่เขาสะสมไว้ก็จะตกเป็นของเธอแต่ผู้เดียว แต่คำพูดของบาราบัสเป็นเพียงลมปากที่ฟังดูดีที่แสดงถึงความหน้าไหว้หลังหลอกของเขาเพียงเท่านั้น ยิ่งไปกว่านั้น เมื่อพิจารณาถึงการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างบาราบัสกับอบิเกล โดยการอ้าง (allusion) ถึงความสัมพันธ์ระหว่างกษัตริย์อกาเมมนอนกับอิฟิจีเนีย การอ้างถึงดังกล่าวแสดงเป็นลางถึงจุดจบของอบิเกลเพราะนางอิฟิจีเนียถูกบิดาสังเวยให้แก่เทพเจ้าเพื่อแลกกับกระแสลมที่จะช่วยพัดให้เรือของกองทัพกรีกที่จอดชงักอยู่ที่ออลิส (Aulis) ให้เดินทางไปร่วมรบในสงครามทรอยได้ ชะตาชีวิตของอบิเกลมิได้แตกต่างไปจากชะตาชีวิตของนางอิฟิจีเนียเพราะเธอเองก็ตกเป็นเครื่องสังเวยต่อความเคียดแค้นต่อพวกคริสเตียนของบิดา เมื่อเธอตัดสินใจหลบหนีบิดาไปบวชเป็นนางซี บิดาของเธอได้ตามไปล้างแค้นโดยการวางยาพิษในข้าวโอ๊ตต้มทำให้บรรดาแม่ซีและผู้อาศัยอยู่ในสำนักนางซี (รวมทั้งอบิเกลด้วย) ถึงแก่ความตายเป็นเบือทั้งๆ ที่คนเหล่านี้มิใช่ศัตรูส่วนตัวหรือทำผิดคิดร้ายต่อบาราบัสแต่อย่างใด

ยิ่งไปกว่านั้นบาราบัสยังมิได้คิดว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมอลตา เมื่อเขาได้รับข่าวว่ามอลตาถูกกองทัพเติร์กรุกราน เขามิได้ยี่หระต่อความหายนะของมอลตาที่จะติดตามมาจากการโจมตีแต่คำนึงถึงแต่ตนเอง คำร่ำรวยและลูกสาว (ที่ภายหลังเขาสังหารด้วยน้ำมือตนเอง) ดังที่เขาบอกกล่าวแก่ลูกน้องที่ส่งข่าวการโจมตีว่า

Why, let'em come, so they come not to war;
Or let'em war, so we be conquerors;--
Nay, let'em combat, conquer and kill all,
So they spare me, my daughter, and my wealth.

(I, i, 149-52)

นั่นหมายความว่าบาราบัสไม่เข้าข้างฝ่ายใด ไม่ว่าจะพวกคริสต์ในมอลตา หรือพวกมุสลิมที่รุกราน หรือแม้แต่พวกยิวเองเพราะเขามิได้สนใจที่จะคบค้าสมาคมกับผู้มีเชื้อสายยิวคนอื่นๆ (ยกเว้นอิธามอร์ --Ithamore ลูกน้องคนสนิทที่ทรยศหักหลังเขา)

มีอยู่จุดหนึ่งในเรื่องที่ผู้อ่านเริ่มจะมีความเห็นอกเห็นใจให้แก่บาราบัส นั่นคือเมื่อเขาถูกเก็บภาษีอย่างไม่เป็นธรรมโดยเฟอร์เนซ (Ferneze) ผู้ครองมอลตา ในการตกลงเพื่อยุติการโจมตีมอลตาของกองทัพเติร์ก มอลตาจะต้องจ่ายเงินทดแทนจำนวนมากให้แก่เติร์ก ในการดังกล่าวเฟอร์เนซได้เรียกเก็บภาษีและยึดทรัพย์จากบาราบัสเพื่อจ่ายให้แก่เติร์ก ดังคำพูดที่ว่า

we take particularly thine
To save the ruin of a multitude:
And better one want for a common good
Than many perish for a private man.

(I, ii, 97-100)

แม้ว่าบาราบัสจะเต็มใจหรือไม่ก็ตาม การยอมเสียภาษีและถูกยึดทรัพย์ของบาราบัสในครั้งนี้เป็นครั้งเดียวที่ผู้ชมเห็นว่าทรัพย์สมบัติของบาราบัสจะเป็นประโยชน์เพื่อคนส่วนใหญ่ อย่างน้อยเขาก็ได้ทำอะไรเพื่อผู้อื่นบ้าง และเมื่อภายหลังผู้อ่าน/ผู้ชมได้รับทราบว่าเฟอร์เนซแสดงความร้ายกาจโดยการเก็บทรัพย์ที่ยึดไว้เป็นการส่วนตัวแทนที่จะจ่ายให้แก่พวกเติร์ก สิ่งนี้ทำให้ผู้อ่าน/ผู้ชมเข้าใจได้ว่า แท้ที่จริงแล้วพวกคริสต่นเฟอร์เนซก็มีความโลภโมโทสันไม่แพ้พวกยิว และผู้อ่าน/ผู้ชมเห็นใจบาราบัสที่ต้องตกเป็นเหยื่อของความไร้สัจจะและทรยศหักหลังของเฟอร์เนซ แต่ผู้อ่าน/ผู้ชมมีความรู้สึกเช่นนั้นอยู่ได้ไม่นานเพราะเมื่ออยู่ตามลำพังบาราบัสแสดงความพึงพอใจกับความสามารถของตนเองที่หลอกให้ผู้อ่าน/ผู้ชมหลงเชื่อและเห็นอกเห็นใจตนเองโดยบาราบัสกล่าวคำเยาะเย้ยความเขลาของผู้ชมไว้ว่า

See the simplicity of these base slaves,
Who, for the villains have no wit themselves,
Think me to be a senseless lump of clay.
That will with every water wash to dirt.
No, Barabas is born better chance,

And fram'd of finer mould than common men,

(I, ii, 216-21)

ผู้อ่าน/ผู้ชมจะรู้สึกว่าตนเองโง่ไปถนัดใจที่หลงให้ความเห็นใจแก่บาราบัสเพราะคนร้ายกาจเช่นเขาย่อมไม่จนมุมได้โดยง่าย นับแต่นั้นเป็นต้นไป บาราบัสจะร้ายกาจขึ้นทุกทีและเขาแสดงตัวเป็นศัตรูต่อเฟอร์เนซและชาวคริสต์ทั้งมวล นักวิจารณ์แอลลิส เฟอร์มอร์ (Ellis Fermor) ได้วิเคราะห์ว่าการเผชิญหน้าระหว่างดาวร้ายอย่างบาราบัสกับเฟอร์เนซ มาร์โลว์แสดงถึงการต่อต้านโลกแห่งระเบียบแบบแผนซึ่งแท้ที่จริงแล้วก็เป็นโลกที่เต็มไปด้วยความไม่โปร่งใสหรือสิ่งที่ไม่บริสุทธิ์ยุติธรรม ("rebels against a world of order of unclear and unjust things) (Fermor 100-101). แสดงว่าเจ้าหน้าที่บ้านเมืองที่ดูเหมือนจะเป็นผู้ที่รักษากฎระเบียบ ซื่อสัตย์สุจริตและอยู่ในทำนองคลองธรรมที่แท้แล้วก็ไม่ต่างอะไรกับบาราบัส

การแก้แค้นของบาราบัสเริ่มต้นดูเหมือนเป็นการป้องกันตัวและแก้แค้นการกระทำของเฟอร์เนซ แต่บาราบัสจะลืมไปว่าความแค้นที่ชำระด้วยเลือดนั้นจะไม่มีวันจนสิ้นเพราะจากการที่เริ่มต้นกำจัดฝ่ายตรงข้ามเพียงคนเดียว เขาต้องกำจัดคนอื่นๆ ตามมาอย่างไม่จบสิ้น ตัวอย่างเช่น เมื่อเขาฆ่าโลโดวิก (Lodowick) ผู้เป็นบุตรของเฟอร์เนซ เขาก็ต้องกำจัดนักบวชอีก 2 คนที่เผอิญรู้เห็นการกระทำของเขาเป็นต้น ดังนั้นบาราบัสจึงไม่ต่างอะไรกับฆาตกรต่อเนื่องที่ใช้การฆ่าเป็นเครื่องมือปราบปรามผู้ที่เขาสงสัยว่าจะนำมาซึ่งอันตรายต่อตนเอง ไม่ว่าจะเป็นคนพิการ เด็ก กำพร้าหรือคนที่ไม่มีทางสู้ เช่นเหล่านางชี การกระทำของบาราบัสแสดงว่าเขาจมลึกลงไปในความชั่วร้ายอย่างไม่น่าเชื่อว่ามนุษย์จะทำเช่นนั้นได้ เขาก่อกรรมทำเข็ญโดยไม่มีเหตุจูงใจอันสมควร ยกเว้นเพื่อเอาตัวรอด ถ้าอาชญากรรมที่บาราบัสได้ก่อเป็นสิ่งที่เหลือเชื่อว่าคนเราจะโหดร้ายได้ถึงขนาดนั้น ความตายของเขาก็เหลือเชื่อไม่แพ้กันเพราะหลังจากที่ปล่อยให้เขาฆ่าคนจนหนำใจแล้ว มาร์โลว์ก็กำจัดตัวละครตัวนี้โดยทำให้เขาตกลงไปในหม้อต้มเดือด ต้องรับความทรมานแสนสาหัสก่อนที่จะสิ้นใจ

ในการพิจารณาชีวิตของบาราบัส ผู้วิจัยถือว่ามาร์โลว์สร้างตัวละครบาราบัสให้มีความเลวทุกกระเบียดนิ้วก็เพื่อใช้ตัวละครตัวนี้แสดงถึงโศกนาฏกรรมของมนุษย์ที่ต้องเสื่อมทรามลงไปเรื่อยๆ และพบกับความหายนะในที่สุด เพราะยึดมั่นถือมั่นในความร่ำรวยทางทรัพย์สินเงินทองและวัตถุเป็นสำคัญ แต่อย่างไรก็ตามแม้ว่าผู้คนจะเห็นว่าบาราบัสเลวร้ายจนแทบจะหาความดีไม่ได้ สิ่งหนึ่งที่ผู้วิจัยพบในตัวบาราบัสและอดจะสรรเสริญตัวละครตัวนี้ไม่ได้ก็คืออย่างน้อยเขาก็ยอมรับความเลวร้ายของตนเอง (self-admitted wickedness) เขามิได้พยายามอำรางตนเองแต่ในทางตรงข้ามกลับภาคภูมิใจและสรรเสริญตนเองในลักษณะที่ไม่แตกต่างจากมาคิอาเวลลิที่ภาคภูมิใจในความเลวร้ายของตนโดยไม่เสียเวลาวิเคราะห์ความถูกผิดของการกระทำของตนเอง

ในขณะที่มาร์โลว์เสนอบาราบัสจากมุมมองด้านเดียว ตัวละครตัวนี้จึงเป็นเสมือนสัญลักษณ์ของทัศนคติด้านลบที่ชาวอังกฤษโดยทั่วไปมีต่อชาวยิว ทัศนคติดังกล่าวดูจะไม่ให้ความยุติธรรมแก่ชาวยิว ผลก็คือตัวละครตัวนี้ดูไม่สมจริง แต่ 9 ปีหลังจากความแพร่หลายของ *The Jew of Malta* เช็คสเปียร์ก็หยิบเรื่องราวเกี่ยวกับชาวยิวขึ้นมาเขียนเป็นบทละคร *The Merchant of Venice* เพื่อป้อนโรงละครในกรุงลอนดอน คงจะปฏิเสธไม่ได้ว่าเช็คสเปียร์ต้องเคยได้ยินเรื่องราวเกี่ยวกับบาราบัสและ *The Jew of Malta* และในการสร้างลักษณะตัวละครยิวไชล็อก เช็คสเปียร์ได้อาศัยเค้าโครงคุณสมบัติคนยิวในสายตาสาธารณชน ดังที่มาร์โลว์ได้เคยใช้มาแล้วใน *The Jew of Malta* ซึ่งได้แก่ ลักษณะของพ่อค้าผู้ออกเงินกู้ผู้โลภโมโทสันและตระหนี่ถี่เหนียว นอกจากนั้นยังถือว่าชาวคริสต์เป็นศัตรูเป็นต้น แต่เช็คสเปียร์ให้ความเป็นธรรมเชิงวรรณศิลป์แก่ไชล็อกเป็นอย่างยิ่ง แทนที่ผู้อ่าน/ผู้ชมจะเห็นว่าไชล็อกเป็นแหล่งรวมความชั่วร้ายที่เกี่ยวเนื่องกับคนยิว เช็คสเปียร์ปฏิบัติต่อไชล็อกในลักษณะมนุษย์ปถุชนคนหนึ่งที่มีทั้งส่วนดีและส่วนเสีย บางครั้งก็ยากที่จะตัดสินว่าเขาดีหรือเลว เพราะจากมุมมองหนึ่งดูเหมือนว่าไชล็อกได้ทำในสิ่งที่สังคมประนาม แต่ถ้ามองจากมุมมองไชล็อก เขาก็มีเหตุผลในการกระทำ เป็นต้น ด้วยเหตุดังกล่าว เอ็ม เอ็ม มาฮูด (M. M. Mahood) ได้กล่าวไว้ใน "บทนำ" ของ *The Merchant of Venice* ว่า

> ...Shakespeare's eminence makes him stand out from his background. The play is not made up of average Elizabethan preconceptions. It is made our of the life experience of a highly individual artist, and out sense of that individuality as we gather it from Shakespeare's work as a whole is an important part of out response. (8).

ดังนั้นจึงไม่เป็นการเกินเลยที่จะกล่าวว่า แม้ว่าเช็คสเปียร์จะได้ยินเรื่องราวของบาราบัสและ "เลียนแบบ" มาร์โลว์โดยการเขียนบทละครโดยนำเสนอตัวละครยิวเป็นหนึ่งในตัวละครเอก แต่ผู้อ่าน/ผู้ชมต้องไม่ลืมว่าเช็คสเปียร์มิได้ใช้มาร์โลว์เป็นแหล่งเดียวของที่มาของบทละคร *The Merchant of Venice* เป็นที่รับรู้กันว่าแหล่งที่มาของเนื้อเรื่องและตัวละครในบทละครดังกล่าวมีอย่างน้อยถึง 8 แหล่งเลยทีเดียว แต่ทั้งนี้ความเป็นอัจฉริยะของเช็คสเปียร์ทำให้เขามิใช่ผู้คัดลอกผลงานเหล่านั้นในทางตรงกันข้าม เขาสามารถปรับเปลี่ยนและเพิ่มเติมองค์ประกอบต่างๆ ที่ทำให้ผลงานของเขาโดดเด่น และมีความเป็นตัวของตัวเอง องค์ประกอบหนึ่งที่ทำให้ผลงานของเช็คสเปียร์เป็นอมตะก็คือการสร้างตัวละครที่มองได้หลายแง่มุม มีลักษณะเป็นปัจเจกบุคคลและความประพฤติและการตัดสินใจของตัวละครเหล่านั้นจะมาจากแรงจูงใจที่สมเหตุสมผล ดังนั้นผู้วิจัยต้องการสรุป ณ ที่นี้ว่าในขณะที่มีผู้เห็นว่าเช็คสเปียร์ได้รับอิทธิพลในการสร้างตัวละครไชล็อกจากที่มาร์โลว์นำเสนอบาราบัส ผู้วิจัยเชื่อว่าเช็คสเปียร์มิได้รับอิทธิพลจากมาร์โลว์ แต่ต้องการแข่งขันกับมาร์โลว์และ

แสดงให้เห็นว่าตนเองทำได้ดีกว่าต้นแบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการนำเสนอเรื่องราวของพ่อค้ายิวนามไชล็อกที่มีความซับซ้อน ลุ่มลึก แทนที่จะเป็นเพียงตัวละครที่เป็นสัญลักษณ์ของความเลวร้ายเช่นบาราบัส

ประการแรกจะเห็นได้ตั้งแต่เริ่มแรกเมื่อไชล็อกปรากฏกายบนเวทีเลยทีเดียวว่าลักษณะนิสัยและความประพฤติของไชล็อกเป็นผลพวงมาจากสังคมและคนรอบข้างสังคมเวนิสซึ่งเป็นสังคมของชาวคริสต์ที่คาดหมายกันว่าผู้คนจะต้องแสดงความรักความเมตตาต่อกันและกัน พวกเขากลับประพฤติต่อไชล็อกอย่างเลวร้าย สภาพบุรุษอย่างแอนโทนิโอ รู้จักแบ่งปันความรักให้แก่เพื่อนชาวคริสต์ เช่นบัสสานิโยแต่เพียงเท่านั้น ไชล็อกได้บรรยายวิธีการที่แอนโทนิโยปฏิบัติต่อเขาเยี่ยงเศษธุลีไว้อย่างยืดยาวว่า

> Signor Antonio, many a time and oft
> In the Rialto you have rated me
> About my monies and my usances.
> Still have I borne it with a patient shrug
> For suff'rance is the badge of our tribe.
> You call me misbeliever, cut-throat dog,
> And spit upon my Jewish garbedine,
> And all for use of that which is mine own.
> Well then, it now appears you need my help.
> Go to, then, you come to me, and you say,
> 'Shylock, we would have monies'—you say so,
> You that did void your rheum upon my beard,
> And foot me as you spurn a stranger cur
> Over your threshold: monies is your suit.
>
> (I. 3. 98-111)

ในคำบรรยายดังกล่าว ไชล็อกแสดงให้เห็นว่าตนเองมีความอดทนต่อการกระทำดูถูกดูแคลนของชาวคริสต์เพียงไร เพราะในฐานะที่เป็นยิว ไชล็อกตระหนักดีว่า การเป็นยิวก็คือการที่มีชีวิตที่ต้องระทมทุกข์ แต่ดูเหมือนว่าความอดทนของไชล็อกต้องสิ้นสุดลงเมื่อแอนโทนิโอตอบว่าถึงอย่างไรก็ยังจะดูถูกเหยียดหยามไชล็อกอยู่ดี แม้ว่าขณะที่พูดดังกล่าว แอนโทนิโออยู่ในระหว่างเจรจาต่อรองขอยืมเงินจากไชล็อกเพื่อให้เพื่อนรักใช้จ่ายเป็นค่าเดินทางไปเสี่ยงรักกับนางปอร์เชียก็ตาม ดังนั้นการที่ไชล็อกตกลงให้บัสสานิโยกู้ยืมเงินโดยมีแอนโทนิโอเป็นนายประกันและไม่คิดดอกเบี้ยเงินกู้แต่ขอเชือดเนื้อจากนายประกันแทนหากแม้นแอนโทนิโอพลาดให้การหาเงินมาช่วยเพื่อนได้ทัน

การณ์ แสดงให้เห็นว่าเรื่องผลประโยชน์ในด้านการเงินมิใช่สิ่งที่สำคัญที่สุดในชีวิตไชล็อกเสมอไป เขามิได้เห็นแก่เงินในทุกสถานการณ์ แต่ที่เขาตั้งเงื่อนไขเช่นนั้นก็เพราะแอนโทนิโอสร้างความขุ่นเคืองใจโดยการเหยียดหยามเขาในลักษณะเช่นนั้น ในทำนองเดียวกัน เมื่อพิจารณาการกระทำของแอนโทนิโอ ณ ที่นี้ ก็จะเห็นความหยิ่งทะนงตนอย่างไม่น่าเชื่อ แม้ว่าจะบากหน้ามาขอความช่วยเหลือทางการเงินจากไชล็อก เขาก็ไม่ได้ประพฤติตนในลักษณะเจียมเนื้อเจียมตัว แต่ยังยืนยันที่จะปฏิบัติต่อไชล็อกเหมือนเดิมเมื่อเขาตอบว่า

> I am as like to call thee so again,
> To spit on thee again, to spurn thee too.
> (I. 3. 122-123)

นอกจากความอัปยศอดสูดังกล่าวแล้วจะเห็นได้ว่าตลอดทั้งเรื่อง มีน้อยครั้งมากที่ตัวละครตัวอื่นๆ จะเรียกไชล็อกด้วยชื่อต้น ผู้อ่าน/ผู้ชมจะได้ยินว่าตัวละครตัวอื่นเรียกเขาว่า "ยิว" แม้แต่ในศาลเมื่อไชล็อกต้องขึ้นศาลในฐานะบัจเจกบุคคลเรียกร้องให้แอนโทนิโอชดใช้ค่าเสียหายที่ไม่สามารถทำตามสัญญาที่ให้ไว้ได้ ปอร์เชียซึ่งปลอมตนเป็นทนายความชื่อบาลธาซาร์ (Balthazar) ก็จะเรียกชื่อต้นของเขาเพียงแค่ 2 ครั้ง นอกนั้นเขาก็ถูกเรียกหรือกล่าวถึงในฐานะที่เป็น "ยิว" โดยตลอด ดังนั้นจะเห็นได้ว่าสังคมเวนิสไม่สนใจที่จะยอมรับหรือรู้จักไชล็อกโดยชื่อหรือในฐานะที่เป็นบุคคลคนหนึ่ง แต่เขารู้จักในนามของกลุ่มเชื้อชาติที่เป็นต่างชาติหรือ "สิ่งอื่น" ในหมู่ชาวคริสต์ในเวนิส ทำให้เขาขาดความเป็นบุคคลที่มีเลือดเนื้อและชีวิตจิตใจดังที่ดี เอ็ม โคเฮ็น (D. M. Cohen) ได้วิเคราะห์ไว้ในบทความ "The Jew and Shylock" ตอนหนึ่งว่า

> ...Calling the play's villain by a name which generalizes him while at the same time ostensibly defining his essence is, in a sense, to depersonalize him. The constant reference to Shylock's "thingness" succeeds in depriving him of his humanity while it simultaneously justifies the hostility of his enemics." (55)

การดูถูกเหยียดหยามไชล็อกไปไกลถึงคนระดับคนรับใช้ของเขาเอง เพราะแม้แต่ลานเซอล็อต ก็อบโบ (Launcelot Gobbo) คนรับใช้ของเขาเองยังกล่าวถึงเขาในนาม "ยิว" และเชื่อว่า "ยิว" มีความเกี่ยวข้องกับความชั่วร้าย ("the Jew my master, who [God bless the mark] is a kind of devel;) (II. 2. 25) เป็นต้น

ไชล็อกเองตระหนักถึงความอยุติธรรมที่เขาได้รับจากชาวคริสต์ ถึงขนาดที่เขาได้ร้องขอให้ชาวคริสต์มองเขาหรือเพื่อนพ้องชาวยิวเสียใหม่เพราะคนเหล่านี้ก็มีความรู้สึกและเป็นมนุษย์เช่นเดียวกับชาวคริสต์ เช็คสเปียร์ได้ทำให้คำร้องขอของไชล็อกมีความสละสลวยและสามารถตรึงความรู้สึกของผู้ฟังไม่แพ้สุนทรพจน์ของนักต่อสู้เพื่อความเสมอภาคและสิทธิมนุษยชนเลยทีเดียว

แต่คำร้องขอของเขาดูจะไร้ผลสำหรับชาวเวนิสที่อยู่รอบข้าง ดังนั้นเมื่อเหลืออดเข้า ไชล็อกก็ได้ระเบิดใส่ซาเลริโอ (Salerio) ว่า

> "The villainy you teach me I will execute,
> and it shall go hard but I will better the instruction"
>
> (III. 1. 56-57)

คำพูดดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าไชล็อกกำลังใช้กฎ "ตาต่อตา ฟันต่อฟัน" กับชาวคริสต์ เพราะถ้าชาวคริสต์ร้ายกับเขา เขาก็จะร้ายตอบและซ้ำร้ายไปกว่านั้น เขาจะร้ายยิ่งกว่าที่ชาวคริสต์ร้ายต่อเขา ไชล็อกจะอ้างว่าเขาจะไม่เป็นฝ่ายเริ่มต้นก่อนแต่จะตอบโต้การกระทำที่ร้ายกาจต่อเขา ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดก็คือการที่เขายังยืนยันที่จะทวงให้แอนโทนิโอใช้หนี้ด้วยก้อนเนื้อที่ชำแหละออกจากทรวงอกก็มิใช่เพราะแอนโทนิโอไม่สามารถนำเงินมาใช้หนี้ได้ทันตามสัญญาแต่ด้วยสาเหตุอื่นๆ ที่ทับถมจนเป็นความแค้นที่ต้องชำระ เพราะ

> He [Antonio] hath disgraced me half a million, laughed
> at my losses, mocked at my gains, scorned my nation,
> thwarted my bargains, cooled my friends, heated my
> enemies
>
> (III. i. 43-45)

แต่อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเห็นว่าในขณะที่ชาวเมืองเวนิสมีทัศนคติต่อต้านไชล็อกเพราะด้วยสาเหตุเดียวก็คือเขาเป็นยิวและไชล็อกก็โต้กลับโดยกล่าวอย่างตรงไปตรงมาว่าเขาเกลียดแอนโทนิโอก็เพราะพ่อค้าชาวเวนิสผู้นี้เป็นคริสต์ ทัศนคติต่อกันและกันดูจะทำให้เราสามารถสรุปได้ว่าทั้งสองฝ่ายไม่ได้ลดลาวาศอกให้แก่กันและกันเลย ดังนั้นความขัดแย้งจึงไม่มีทางที่จะจบได้โดยง่าย

ในขณะที่เช็คสเปียร์เสนอภาพไชล็อกว่าเป็นผู้ที่พยายามที่ยืนหยัดต่อสู้กับอคติทางเชื้อชาติของชาวคริสต์จนทำให้เขาดูแข็งกระด้างและกร้าวร้าว และในขณะเดียวกันเช็คสเปียร์ก็ได้เสนอภาพของไชล็อกในมุมมองอื่นๆ ด้วย ไชล็อกของเช็คสเปียร์แตกต่างจากบาราบัสของมาร์โลว์ในแง่ที่ว่า ไชล็อกถือว่าตนเองเป็นยิวและนับญาติกับเพื่อนร่วมเชื้อสาย (ในขณะที่บาราบัสไม่สนใจใครเลยนอกจากตนเอง) ในฐานะศาสนิกชนชาวยิว ไชล็อกได้ปฏิบัติตนตามคำสอนทางศาสนาของตน เช่นไม่ร่วมรับประทานอาหารกับชาวคริสต์ซึ่งเสิร์ฟหมู (อาหารต้องห้ามของชาวยิว) เป็นหลัก เมื่อเขาอ้างถึงคัมภีร์ทางศาสนาเขาจะอ้างถึงพระคัมภีร์เก่าซึ่งถือเป็นบรรทัดฐานของความเชื่อทางศาสนายิว ไชล็อกให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ของบุคคลในครัวเรือน แม้เราจะไม่มีโอกาสเห็นภรรยาของไชล็อกเนื่องจากเธอได้ตายจากเขาไป แต่เราสามารถเข้าใจถึงความผูกพันระหว่างเขากับภรรยาได้ดี เมื่อเขาแสดงความผิดหวังอย่างมากเมื่อทราบว่าเจสสิกา (Jesica) ลูก

สาวได้หนีตามผู้ชายและขโมยแหวนของมารดาไปด้วยและโยนแหวนนั้นให้ลิงไป ความเสียใจของไชล็อกมีเหตุมาจากความผูกพันธ์กับภรรยาและแหวนวงนั้นก็เป็นเครื่องเตือนใจให้เขานึกถึงภรรยา นอกจากนั้นไชล็อกมีความห่วงใยลูกสาวเท่าที่ผู้เป็นพ่อจะห่วงใยได้ ตัวอย่างเช่นเขาบอกให้ลูกสาวลงกลอนประตูหน้าต่างบ้านให้เรียบร้อย มิใช่เพราะเกรงว่าทรัพย์สมบัติจะสูญหายแต่เพียงอย่างเดียว แต่เป็นเพราะเกรงว่าลูกสาวจะพบภัยอันตรายด้วย เหตุดังกล่าวทำให้ไชล็อกช้ำใจหนักเมื่อรับทราบว่าลูกสาวหนีตามผู้ชายคริสเตียนพร้อมทั้งหอบเอาทรัพย์สมบัติไปปรนเปรอฝ่ายชายด้วย ณ ที่นี้ผู้อ่าน/ผู้ชมจะตระหนักได้ว่าเจสสิกามิได้ตระหนักถึงความสำคัญของสายสัมพันธ์ในครอบครัว คำอธิบายในเรื่องนี้อาจเป็นไปได้ว่าเพราะเธอขาดมารดาที่จะทำหน้าที่เป็นต้นแบบที่ดีว่าผู้หญิงยิวที่ดีพึงปฏิบัติตนอย่างไร

นอกจากจะนำเสนอว่าการกระทำของไชล็อกเป็นผลมาจากการที่คนในสังคมเวนิสปฏิบัติต่อเขาอย่างเหยียดหยามและขาดความเห็นอกเห็นใจ เช็คสเปียร์ยังได้แสดงให้เห็นว่าไชล็อกและตัวละครอื่นๆ เป็นเหยื่อของระบบเศรษฐกิจของนครเวนิสด้วย เป็นที่น่าสังเกตว่าเช็คสเปียร์ตั้งชื่อบทละครบทนี้ว่า *The Merchant of Venice* คำว่า *The Merchant* มีลักษณะเป็นคำนามรวม (Collective noun) ดังนั้นเราไม่อาจชี้ชัดลงไปได้ว่าหมายถึงแอนโทนิโยและบัสสานิโยซึ่งเป็นฝ่ายชาวคริสต์หรือไชล็อกที่มีชื่อว่าพ่อค้ายิวหน้าเลือด เจ้าเล่ห์แสนกล สรุปก็คือทั้งสองฝ่ายประกอบกันขึ้นเป็นภาพของพ่อค้าชาวเวนิสในขณะนั้น ซึ่งแน่นอน การสร้างภาพนครเวนิสของเช็คสเปียร์ย่อมใช้นครลอนดอนเป็นต้นแบบ สังคมอังกฤษในยุคนั้นเริ่มมีการแผ่ขยายทางเศรษฐกิจออกไปกว้างขวาง สังคมที่เคยเป็นสังคมที่ขุนนางและผู้ลากมากดีมีอำนาจและอิทธิพลกำลังจะแปรเปลี่ยนไปเพราะการค้า โดยเฉพาะการค้าต่างประเทศกำลังขยายตัวออกไปครอบคลุมเมืองท่าต่างประเทศทั่วโลก บทสนทนาระหว่างแอนโทนิโอกับเพื่อนพ่อค้าชาวเวนิสในตอนต้นของบทละครแสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองและความร่ำรวยของเวนิส เพราะนอกจากพ่อค้าอย่างแอนโทนิโอจะแต่งเรือเพื่อออกไปทำการค้ากับต่างประเทศแล้ว เวนิสยังมีศูนย์กลางการค้าที่เรียกว่า Rialto ซึ่งอาจเทียบได้กับตลาดหลักทรัพย์ในปัจจุบัน ศูนย์กลางนี้เป็นที่บรรดาพ่อค้านักธุรกิจติดต่อทำการค้า การค้าขายของนครเวนิสมิใช่การค้าขายในชุมชนอีกต่อไป แต่เป็นการค้าระหว่างประเทศที่ต้องการเงินทุนจำนวนมากในการทำการค้า ขณะนั้นยังไม่มีสถาบันทางการเงิน เช่น ธนาคารเป็นตัวกลางในการทำธุรกรรมการเงิน ดังนั้นพ่อค้าที่มีเงินย่อมมีช่องทางที่จะออกเงินให้กู้ แอนโทนิโอซึ่งเป็นพ่อค้าใหญ่ผู้มีความระมัดระวังในการลงทุนสูง โดยจะเห็นได้จากการที่เขามิได้ลงทุนทำการค้ากับเรือเพียงลำเดียวหรือกับแหล่งรับซื้อสินค้าเพียงแหล่งเดียว แต่เขาได้กระจายสินทรัพย์การลงทุนไปยังสถานที่ต่างๆ เพื่อลดอัตราเสี่ยงให้น้อยลง อย่างไรก็ตามการทำการค้าทางเรือในขณะที่ความเจริญก้าวหน้าทางด้านการคมนาคมยังไม่มาก ความเสี่ยงโดยเฉพาะความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติและการถูกโจรสลัดปล้นยังมีสูงมาก การลงทุนที่ต้องใช้เงินลงทุนสูงและเสี่ยงต่อภัยอันตรายรอบ

ด้านย่อมทำให้บางครั้งพ่อค้าอยู่ในภาวะขาดสภาพคล่องทางการเงิน เมื่อเงินขาดมือก็จำเป็นต้องอาศัยการกู้ยืมที่ผู้ให้กู้หาประโยชน์จากการออกเงินให้กู้ในรูปของดอกเบี้ย ซึ่งการดำเนินธุรกิจในลักษณะดังกล่าวผิดหลักศาสนาคริสต์ แม้ว่าจะไม่เห็นด้วยกับการทำธุรกิจออกเงินกู้เพื่อดอกเบี้ย แต่พ่อค้าคริสต์ไม่สามารถปฏิเสธกิจกรรมดังกล่าวได้ จึงเกิดความขัดแย้งขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ออกเงินกู้เป็นพ่อค้าต่างชาติเช่นพวกยิว ในการนี้จอห์น ดราคาคิส (John Drakakis) ได้วิจารณ์ความขัดแย้งระหว่างไชล็อก (ในฐานะพ่อค้าออกเงินกู้ชาวต่างชาติ) กับแอนโทนีโอ (ในฐานะพ่อค้าชาวคริสต์แห่งนครเวนิส) ในบทความ "Historical Diference and Venetian Patriarchy" ว่า

> ...Shylock represents an externalization, and a demonisation of a force that Venice finds necessary in order for it to conduct its daily commercial activity, but which it cannot acknowledge as such (186).

ไชล็อกต้องใช้การออกเงินกู้เป็นวิธีหารายได้เลี้ยงตัวเนื่องจากไม่ได้รับอนุญาตจากทางการให้ประกอบอาชีพอื่น ส่วนแอนโทนิโอก็เหยียดหยามการหาเลี้ยงชีพของไชล็อกแม้ว่าความจริงแล้วเขาก็ต้องอาศัยไชล็อกเป็นแหล่งจัดหาเงินทุนเมื่อขาดเงินทุนหมุนเวียน

ในสังคมธุรกิจเช่นเวนิส เงินตรา ทรัพย์สินและความร่ำรวยเป็นสิ่งที่คนส่วนใหญ่กล่าวขวัญถึง ดังนั้นจึงเป็นการไม่ยุติธรรมที่จะกล่าวหาไชล็อกแต่ผู้เดียวที่หมกมุ่นอยู่กับเงินและแสวงหาวิธีที่จะทำให้ตนร่ำรวย ตัวอย่างที่เห็นได้ก็คือบัสสานิโย เพื่อนรักของแอนโทนิโอซึ่งพยายามหาหนทางค้าขายโดยอาศัยเงินยืมจากแอนโทนิโอ แต่ความพยายามนั้นไร้ผล แทนที่เขาจะเข็ดหลาบกลับจะขอยืมเงินเพิ่มขึ้นจากเพื่อนรักเพื่อทุ่มลงทุนให้หนักขึ้นเพื่อเป็นการกระตุ้นการลงทุน ทั้งนี้โดยใช้ความเปรียบว่าในสมัยเด็ก ถ้าเขายิงธนูดอกแรกแล้วลูกธนูดอกนั้นหายไป เขาจะยิงธนูดอกที่สองเพื่อให้นำไปสู่สถานที่ที่ธนูดอกแรกตกลงไป ความเปรียบนี้แสดงว่าบัสสานิโยค่อนข้างจะตื้นในเชิงการค้าเพราะการค้าขายย่อมมีปัจจัยที่สลับซับซ้อนมากกว่าการยิงลูกธนูมากมายนัก ยิ่งไปกว่านั้นคำพูดและความเปรียบของบัสสสานิโยแสดงว่าเขาหายใจเข้าออกเป็นเรื่องทรัพย์สินเงินทอง ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดก็คือ เมื่อบัสสานิโยแจ้งแก่เพื่อนรักว่าเขาต้องการเงินจำนวนหนึ่งเพื่อใช้เป็นค่าเดินทางไปพบปอร์เชียเพื่อเสี่ยงทายกล่อง และหวังว่าจะประสบความสำเร็จในการเสี่ยงทายละได้แต่งงานกับนาง การแต่งงานกับนางปอร์เชียจะเป็นหนทางที่เขาจะไปสู่ความร่ำรวยและความสุขสบายในบั้นปลาย ในการนี้เขาได้บรรยายนางปอร์เชียไว้ว่า

> In Belmont is a lady richly left,
> And she is fair, and—fairer than that word—
> Of wondrous virtues
>
> (I. 2. 160-162)

คุณสมบัติของนางปอร์เชียที่ทำให้บัสสานิโยใฝ่ฝันก็คือ ความร่ำรวย ความงาม และคุณความดี ซึ่งความร่ำรวยนำหน้าคุณสมบัติอื่นๆ ยิ่งไปกว่านั้นบัสสานิโยยังเปรียบเทียบการเดินทางของเขาไปยังเบลมองต์เพื่อพบนางปอร์เชียกับการเดินทางหาขนแกะทองคำของเจสัน และผมสีทองของปอร์เชียก็เปรียบได้กับขนแกะทองคำ

her sunny locks
Hang on her temples like a golden fleece,
Which makes her seat of Belmont Colchos' strand,
And many Jasons come in quest of her.
(I. 2. 168-171)

และเขาสรุปว่าถ้าเขาได้เดินทางไปพบนาง เขาก็ต้องโชคดีอย่างไม่ต้องสงสัย ("That I should questionless be fortunate") จะเห็นได้ว่าบัสสานิโยไม่ได้กล่าวว่าการที่เขาจะแข่งกับชายคนอื่นๆ ที่พยายามจะได้นางปอร์เชียเป็นภรรยา เขาสนใจหรือรักนางปอร์เชียแต่อย่างใด คำพูดของเขาแสดงว่าเขามองการที่จะได้แต่งงานกับนางปอร์เชียว่าเป็นโอกาสที่เขาจะขยับฐานะทางเศรษฐกิจเท่านั้น

ด้วยเหตุดังกล่าวจะเห็นได้ว่าสังคมเวนิสเป็นตัวอย่างของสังคมวัตถุนิยมผู้ที่อยู่อาศัยในสังคมนี้ต่างสาละวนอยู่กับธุรกิจ การเงิน และการพยายามหาทางที่จะมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้มิใช่พวกยิวที่คนทั่วไปมักมองว่าเป็นพวกเอารัดเอาเปรียบผู้อื่นแต่พวกเดียว ระบบทางสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนไปทำให้ค่านิยมของคนเปลี่ยนไปด้วย

สิ่งสำคัญอีกสิ่งหนึ่งที่ผู้อ่าน/ผู้ชมเห็นในตัวไชล็อกก็คือ จุดยืนในการใช้ชีวิต คือการดำเนินชีวิตของไชล็อกซึ่งแตกต่างกับจุดยืนของชาวคริสต์ จุดยืนดังกล่าวมีรากฐานและหล่อเลี้ยงด้วยความเชื่อทางศาสนาเป็นสำคัญ ในฐานะคนยิวดำรงชีวิตตามคำสั่งสอนของพระคัมภีร์เก่าและเป็น "ต่างด้าว" ในดินแดนเวนิส ไชล็อกต้องยืนหยัดอยู่กับความยุติธรรมของกฎระเบียบและขอให้สังคมเวนิสให้ความยุติธรรมแก่ตน ดังนั้นการที่เขาเรียกร้องให้แอนโทนิโอทำตามข้อตกลงที่ได้ให้ไว้เมื่อค้ำประกันเงินกู้ของบัสสานิโย ไชล็อกจึงถือว่าตนเองมิได้กระทำผิดเพราะข้อตกลงได้เขียนไว้ชัดเจนและแอนโทนิโอเองรับรู้ถึงผลของการผิดสัญญา เขาได้เซ็นสัญญาโดยที่มิได้มีผู้ใดบังคับ สำหรับผู้วิจัยแล้ว การที่ไชล็อกยืนหยัดเรียกร้องความยุติธรรมต่อศาลให้ศาลบังคับให้แอนโทนิโอปฏิบัติตามสัญญาถือได้ว่าเป็น "สิทธิ" ที่เขาพึงมี แต่ถ้าเขาจะถูกตำหนิก็คงจะเป็นที่เขา "เถรตรง" ตามตัวอักษรมากเกินไป และความ "เถรตรง" นี้อาจจะมีความคิดเคียดแค้นที่ถูกชาวคริสต์ปฏิบัติต่ออย่างไร้เมตตาเป็นแรงจูงใจสำคัญ

ความยุติธรรมที่ไชล็อกถือเป็นสรณะสำคัญขัดแย้งกับความปรานีซึ่งเป็นคุณสมบัติสำคัญของมนุษย์ที่ชาวคริสต์ยึดมั่น ในฉากการไต่สวนในศาล นางปอร์เชียได้แถลงถึงความสำคัญของ

ความปรานีด้วยถ้อยคำที่สละสลวยลึกซึ้งเป็นที่จับใจแก่ผู้รับฟัง แต่นางไม่สามารถโน้มน้าวให้ไชล็อกเปลี่ยนใจได้ ณ จุดนี้ผู้อ่าน/ผู้ชมจะเห็นความขัดแย้งระหว่างหลักศาสนา 2 ศาสนาคือศาสนาของยิว (Judaism) ซึ่งปฏิบัติตามกฎของพระคัมภีร์เก่า เน้นความยุติธรรมเป็นสำคัญกับศาสนาคริสต์นี้ยึดหลักของพระคัมภีร์ใหม่ เน้นความเมตตาปรานีเป็นสำคัญ ไชล็อกไม่ยอมผ่อนสั้นผ่อนยาวเพราะยึดมั่นอยู่กับความยุติธรรมที่มาจากความถูกต้องของกฎระเบียบและข้อสัญญาทางด้านชาวคริสต์ที่มีนางปอร์เชียเป็นตัวแทนนั้นเล่า จะเห็นได้ว่าขณะนี้เรียกร้องความปรานีจากไชล็อก แต่คำถามก็คือตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาคนเหล่านี้มิได้ปฏิบัติตนเช่นคริสตศาสนิกชนที่ดีเพราะพวกเขาไร้ความปรานีต่อไชล็อกมาโดยตลอด การที่ความขัดแย้งได้สะสมขึ้นเรื่อยๆ จนกลายเป็นความเกลียดชังระหว่างคน 2 เชื้อชาติศาสนานั้น ชาวคริสต์ก็มีส่วนทำให้เกิดอยู่ไม่น้อย การที่จะร้องขอความปรานีจากชาวยิวในขณะนี้จึงดูเป็นเหตุการณ์ที่สายเกินแก้ แต่ด้วยความชาญฉลาดของนางปอร์เชียที่สามารถเห็นช่องโหว่ของสัญญาทำให้เธอสามารถช่วยชีวิตของเพื่อนรักสามีไว้ได้

การที่ไชล็อกถูกลงโทษโดยการยึดทรัพย์ เพราะทำผิดกฎหมายที่ต้องการเอาชีวิตชาวเวนิสเป็นสิ่งที่ฟังดูสมเหตุผลถ้าคำนึงถึงกฎระเบียบและข้อกฎหมายของสังคมในสมัยก่อนที่จะต้องปกปักรักษาชีวิตและทรัพย์สินของผู้เป็นเจ้าของประเทศ แต่การที่ไชล็อกถูกบังคับให้เปลี่ยนศาสนาออกจะเป็นการเลยเถิด เพราะผู้วิจัยถือว่าเป็นการอยุติธรรมที่จะบังคับให้คนเปลี่ยนศรัทธาความเชื่อทางศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งไชล็อกซึ่งแสดงตนว่านับถือพระคัมภีร์เก่าอย่างชัดเจน การที่เขาถูกยึดทรัพย์ซึ่งเป็นตัวแทนของสภาวะทางร่างกาย และถูกริดรอนความศรัทธาทางศาสนาซึ่งเป็นตัวแทนของจิตวิญญาณไปจากเขา แสดงว่าไชล็อกไม่เหลือสิ่งใดในชีวิตอีกต่อไป ไม่ว่าจะตัวตนหรือจิตวิญญาณ ดังนั้นขณะที่ใครต่อใครแสดงความชื่นชมยินดีกับผลของการตัดสินคดีและเรื่องราวทั้งหลายก็ดูจะจบลงด้วยความสุข ผู้วิจัยไม่แน่ใจว่าไชล็อกมีส่วนร่วมในความสุขนั้น ในทางตรงข้ามชีวิตของเขาดูจะเหมือนจบลงด้วยความเศร้ามากกว่า

แต่อย่างไรก็ตามผู้วิจัยอยากจะเสริมว่าถ้ามองเหตุการณ์นี้จากมุมมองของชาวคริสต์ การทำให้ไชล็อกเปลี่ยนมานับถือศาสนาคริสต์เป็นการกระทำที่ถูกต้องด้วยประการทั้งปวง คนที่มีตราบาปเช่นไชล็อกไม่มีทางใดที่จะไถ่บาปหรือลบล้างความชั่วที่เขากระทำได้นอกจากการหันมานับถือศาสนาคริสต์อันจะเป็นหนทางที่เขาจะได้พบพระเจ้าและนำไปสู่การไถ่บาปต่อไป ดังนั้นการทำให้ไชล็อกหันมาหาพระเจ้าเขาก็จะได้พบความรักที่แท้จริงและมีโอกาสพบแสงสว่างที่แท้จริงในชีวิตต่อไป

ชุดที่ ๖ "ความเป็นธรรมเชิงวรรณศิลป์"

บ้าหรือดี :
จิตวิทยากับความเป็นธรรมในวรรณกรรมอังกฤษ ยุคศตวรรษที่ ๒๐

คารินา โชติรวี

เอกสารประกอบการประชุมวิชาการระดับชาติเวทีวิจัยมนุษยศาสตร์ ไทย ครั้งที่๒
สนับสนุนโดย สำนักกองทุนสนับสนุนการวิจัย
ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
วันที่ ๑๐-๑๑ สิงหาคม ๒๕๔๘
ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว เชียงใหม่

บ้าหรือดี : จิตวิทยากับความเป็นธรรมในวรรณกรรมอังกฤษ ยุคศตวรรษที่ 20

คารินา โชติรวี

หากท่านหยิบหนังสือพิมพ์ขึ้นมาอ่านตอนเช้าพบรายงานข่าวดังนี้ ในรายงานข่าวย่อยที่หน้าสุดท้าย ท่านคิดว่าคำพาดหัวข่าวน่าจะเป็นอย่างไร

เมื่อเวลา 18.00 น. เย็นวานนี้ ร้อยตำรวจตรี _____ นายร้อยเวรสถานีตำรวจ _____ _____ ได้รับแจ้งจากนาง _____ อายุ _____ อาชีพ _____ เจ้าของอพาร์ทเมนต์ให้เช่าย่าน _____ ว่าผู้เช่าอพาร์ทเมนต์ห้อง _____ กระโดดหน้าต่างจากห้องพักที่ชั้น ___ อาคาร _____ เลขที่ _____ ถนน _____ แขวง _____ เขต ___ _____ เจ้าหน้าที่รุดไปยังที่เกิดเหตุพบศพนาย _____ ทหารผ่านศึกวัย _____ ปี ในสภาพกระโหลก ร้าว สมองและกระดูกหักยับเยิน จากการสอบปากคำผู้อยู่ในเหตุการณ์ ภรรยาของนาย _____ ให้การว่าตนและสามีพบกันและสมรสในประเทศ _____ ข ณ ะสามีประจำการในสงคราม _____ ครั้นเมื่อสงครามสงบสามีมีอาการประสาทหลอน โดยได้รับการรักษาจากจิตแพทย์ชั้นนำได้แก่ นายแพทย์ _____ และนายแพทย์ _____ ที่ได้พยายามเยียวยาบำบัดรักษาด้วยวิธีการต่างๆ แต่ยังไม่ทันจะเห็นผล นาย _____ ก็ตัดสินใจจบชีวิตตนเองอย่างน่าอนาถใจ จากผลการสอบปากคำและชั้นสูตรศพทางนิติเวชวิทยา เจ้าหน้าที่สงครามเห็นว่าเป็นอัตวินิบาตกรรมจริง จึงอนุญาตให้ภรรยาผู้ตายรับศพไปประกอบพิธีทางศาสนาต่อไป

ข่าวที่สอง

เมื่อเวลา _____ เย็นวานนี้ ร้อยตำรวจตรี _____ ได้รับแจ้งจากนาง _____ อายุ _____ เจ้าของคอกม้าตั้งอยู่ที่ _____ แขวง _____ เขต _____ จังหวัด _____ _____ ว่าเกิดเหตุการณ์ทำร้าย เมื่อนาย _____ อายุ _____ ผู้ดูแลม้าใช้เหล็กแหลมทิ่มตาม้าของตนพร้อมกันในคืนเดียวกันทีเดียวหกตัว จนม้าทั้งหกได้รับบาดเจ็บ ตาบอด ผู้ก่อเหตุสะเทือนขวัญครั้งนี้มิได้หลบหนี และขณะนี้ถูกควบคุมตัวจากสถานีตำรวจไปยังสถานพยาบาลทางจิตเพื่อให้จิตแพทย์ลงความเห็นว่ากระทำการณ์ไปด้วยความทารุณโหดร้ายหรือโดยไร้สติสัมปชัญญะ นายแพทย์ _____ จิตแพทย์ชื่อดังแถลงถึงผลการสอบสวนในชั้นแรกว่าผู้ต้องหาไม่ยอมตอบข้อซักถามใดๆ โดยใช้วิธีร้องเพลงโฆษณาตอบอยู่ตลอดเวลาเพื่อหลีกเลี่ยงคำถาม

เชื่อว่าเราทุกคนคงจะคุ้นเคยกับรายงานข่าวประเภทนี้มากันแล้ว คนทั่วไปหรือชาวบ้าน (สื่อมวลชนเขาจึงจำแนกข่าวประเภทนี้ว่าข่าวชาวบ้าน) อ่านข่าวแบบนี้เพื่อรับรู้ถึงความแปลกประหลาดระทึกขวัญ อาจเป็นเพราะเหตุนี้กระมังที่ข่าวการฆ่าตัวตายในปัจจุบันนี้มักไม่ได้รับการรายงานยกเว้นแต่จะเป็นการฆ่าตัวตายของบุคคลที่มีชื่อเสียงหรือที่ใช้วิธีการฆ่าตัวตายที่แปลกประหลาดกว่ารายทั่วๆ ไป ถ้าหากเป็นนักวิชาการหรือนักสังคมศาสตร์ คดีดังกล่าวก็จะใช้เป็นเครื่องบ่งชี้ถึงสภาพสังคมหรือจริยธรรมที่เสื่อมทรามเพราะกระแสและอิทธิพลต่างๆ หรือมิฉะนั้นถ้าเป็นนักภาษาศาสตร์ก็อาจนำมาวิเคราะห์การเขียนข่าวในแง่ของวาทกรรม เช่น ทำไม ข่าวอาชญากรรมหรือข่าวชาวบ้าน ดังที่ยกตัวอย่างมานี้จะต้องมี format หรือรูปแบบที่กำหนดตายตัว มีความเป็นเรื่องเล่าแบบ narrative แต่ก็มีรายละเอียดประกอบเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ ทั้งๆ ที่ในความเป็นจริง รายละเอียดอย่างเช่น อายุ ถิ่นฐานที่อยู่ เวลา ฯลฯ ไม่น่าจะเป็นประเด็นสำคัญที่ผู้อ่านจะต้องรับรู้เลย

ย้อนกลับมาที่รายงานข่าว (ที่เรียบเรียงขึ้นเอง) จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่นักเขียนชาวอังกฤษสองท่านนำเสนอในนวนิยายและบทละครในศตวรรษที่ 20 สองเรื่องได้แก่ *Mrs. Dalloway* ของเวอร์จิเนีย วูลฟ์ และ *Equus* ของปีเตอร์ แชฟเฟอร์ ถ้าสมมติว่ารายงานข่าวสองชิ้นดังกล่าวนี้ปรากฏบนหน้าหนังสือพิมพ์—ถ้าเป็นหนังสือพิมพ์อังกฤษก็ต้องเป็นพวกแทบลอยด์ อย่าง *The Sun* หรือ *Daily Express* ถ้าเป็นภาษาไทยก็คงจะเป็นประเภทที่เขาเรียกกันว่าหนังสือพิมพ์หัวสี—พาดหัวข่าวที่เรียกความสนใจของเราจะปรากฏว่าอย่างไร

ข่าวแรก

ทหารผ่านศึกประสานหลอนดิ่งตึกดับอนาถ

ทหารผ่านศึกคลั่งดิ่งตึกดับสยอง

ทหารผ่านศึกโรคจิตเครียดดิ่งตึกดับอนาถ

ข่าวที่สอง

วิตถาร! วัยรุ่นจิตทรามใช้เหล็กทิ่มตาม้า

วิปริต! วัยรุ่นจิตทรามใช้เหล็กทิ่มตาม้า

น่าจะอนุมานได้ว่าหัวข้อข่าวอันประกอบด้วยภาคประธานและภาคแสดงดังที่เห็นนี้ไม่เพียงแต่จะเป็นการบอกเล่าถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้นที่กลายมาเป็นข่าว แต่ยังบ่งบอกถึงทัศนคติที่ตัดสินการกระทำนั้นๆ ตลอดจนการชี้ถึงสาเหตุอันน่าจะมีผลให้ผู้อ่านที่เกิดอาการวิตกจริตหรือหวาดผวา อาจอุ่นใจได้บ้างว่าอย่างน้อยการกระทำดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นการทำร้ายตัวเองด้วยการฆ่าตัวตายหรือทำร้ายสัตว์ที่

งามสง่าอย่างม้าโดยไม่มีเหตุผล ล้วนเป็นการกระทำของคนที่มีความผิดปกติทางจิตใจที่ต้องการการเยียวยารักษาด้วยวิธีการทางจิตเวชทั้งสิ้น

นักเรียนนักศึกษามักจะรับทราบด้วยความประหลาดใจว่าวิชาจิตเวชศาสตร์หรือ Psychiatry อันเกี่ยวเนื่องกับการวินิจฉัย การรักษา และการป้องกันการป่วยทางจิตนั้นมิใช่วิชาที่ซิกมันด์ ฟรอยด์เป็นผู้คิดค้นขึ้น Psychoanalysis หรือนักจิตวิเคราะห์ต่างหากซึ่งเป็นทั้งศาสตร์และการรักษาทางการแพทย์ ที่มีพื้นฐานมาจากการค้นพบภาวะไร้สำนึกหรือจิตใต้สำนึก (the unconscious) ที่เผยแพร่ไปพร้อมๆ กับการตีพิมพ์ *The Interpretation of Dreams* ของฟรอยด์ ในปี ค.ศ. 1900 การบำบัดรักษาโดยวิธีการสนทนากับผู้ป่วยที่ฟรอยด์เป็นผู้ริเริ่มเป็นผลทำให้ทฤษฎีทางจิตวิเคราะห์ก้าวเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการพิจารณาวิธีการทางความคิดของมนุษย์ และภาวะทางจิตใจ ในช่วงต้นศตวรรษที่ 20

ที่ผ่านมาความเจ็บป่วยทางจิตมักจะถูกจัดว่าเป็นความผิดปกติ เป็นสิ่งที่น่าอับอาย หรือแม้แต่เป็นบาปอันเกิดจากความชั่วช้าหรือการถูกผีหรือปีศาจร้ายเข้าสิง นอกจากนี้เราทราบดีจากแนวคิดของมิเชล ฟูโกลต์ว่า เพราะเหตุใดและเพื่อเหตุใดการนิยามความผิดปกติและความปกติจึงเป็นรากฐานสำคัญในการได้มาและทรงไว้ซึ่งอำนาจโดยใน *Madness and Civilization* ฟูโกลต์มองย้อนกลับไปถึงช่วงที่โรคเรื้อนพบจุดจบลงในทวีปยุโรป ในตอนปลายของยุคกลาง และโรคจิตดูจะเข้ามาแทนที่โรคเรื้อนไปในช่วงเวลาเดียวกัน สถานภาพของโรคจิตเปลี่ยนแปลงไปในระยะต่อมา เกิดภาวะที่ฟูโกลต์เรียกว่า "Great Confinement" เมื่อผู้ป่วยโรคจิตถูกตัดขาดออกไปพร้อมกับสิ่งผิดปกติอื่นๆ ในสังคม ความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอีกครั้งในช่วงศตวรรษที่ 19 เมื่อการจองจำถือเป็นทางออกที่ไม่เหมาะสม และมีความพยายามที่จะปลดปล่อยผู้ที่ถูกกักขังด้วยเหตุผลทางมนุษยธรรม มีการจัดตั้งสถาบันเพื่อดูแลรักษาผู้ป่วยทางจิตที่เรียกว่า Asylum เพื่อทดแทนสถานที่จองจำที่มีมาแต่เดิม

ครั้งถึงศตวรรษที่ 20 วิชาจิตวิทยาถือเป็นส่วนหนึ่งของความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการสมัยใหม่ โดยเฉพาะในแขนงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่เป็นส่วนสำคัญในการก่อให้เกิดการปฏิวัติอุตสาหกรรม ในศตวรรษที่ 19 ตลอดจนความเจริญทางการแพทย์สมัยใหม่ ไม่ว่าจะเป็นการค้นพบยาปฏิชีวนะ หรือการปลูกฝีฉีดวัคซีนป้องกันโรคเป็นผลให้มนุษย์สามารถหลีกเลี่ยงจากโรคภัยที่เดิมเคยนำมาซึ่งความตายก่อนถึงวัยอันควร ในส่วนของความเจริญก้าวหน้าทางการแพทย์นี้จะเห็นได้ว่าสาขาวิชาจิตวิทยาอันเป็นวิชาที่ศึกษาธรรมชาติ กลไกการทำงานและสภาวะจิตใจของมนุษย์ได้ทวีความสำคัญขึ้นเป็นอย่างมาก ในเมื่ออาการของโรคทางกายภาพต่างๆ ถูกมองว่าล้วนมีหนทางแก้ไขโดยการวินิจฉัยที่ถูกต้อง การเยียวยารักษาและการบำบัด ดังนั้นเรื่องของจิตใจก็น่าที่จะสามารถรับการบำบัดได้ด้วยวิธีการต่างๆ ด้วยเช่นกัน

คำว่า Psychiatry หรือจิตเวชศาสตร์นั้นเป็นคำที่บัญญัติโดยนายแพทย์โยฮัน ไรล์ (Johann Reil) ในปี ค.ศ. 1808 และในไม่ช้าไม่นานคำๆ นี้ก็เริ่มที่จะมาทดแทนคำว่า "alienist" หรือผู้แปลกแยกแตกต่าง คำเรียกขานที่เปลี่ยนแปลงนี้เป็นสัญญาณถึงความเปลี่ยนแปลงทางทัศนคติที่มีต่อการให้การดูแลผู้ป่วยทางจิตที่เป็นไปในทางที่ดีขึ้น นอกจากไรล์แล้วยังมีบุคคลสำคัญที่มีบทบาทต่อพัฒนาการด้านการรักษาทางจิตเวชอีก ได้แก่ ฟรานซ์ อันตอน เมสเมอร์ (Franz Aston Mesmer—1734-1815) แพทย์ชาวเยอรมันผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยเวียนนา ผู้ริเริ่มการรักษาด้วยวิธีการสะกดจิตหรือ hypnotism โดยการใช้แท่งโลหะแกว่งไปมาตรงหน้าคนไข้เพื่อให้คนไข้ตกอยู่ในภวังค์ จนบางครั้งอาจเกิดอาการชักขึ้นก็ได้ วิธีการของเมสเมอร์นำไปสู่การวิจัยค้นคว้าเพิ่มเติม และพัฒนาการต่อไปในศตวรรษที่ 20 ท่ามกลางข้อขัดแย้งต่างๆ

ฟิลิป ฟิเนล (Philippe Pinel—1745-1826) นายแพทย์ชาวฝรั่งเศสที่สนใจปรัชญาและวรรณกรรมของนักคิดนักเขียนสำคัญๆ แห่งยุคไม่ว่าจะเป็น ฌอง ฌาคส์ รุสโซ หรือจอห์น ล็อค ต่อมาเมื่อเพื่อนสนิทคนหนึ่งป่วยเป็นโรคทางจิตและเสียชีวิตลง ฟิเนลได้ทุ่มเทแรงใจให้กับการศึกษาโรคทางจิตและได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงพยาบาลโรคจิตในกรุงปารีส ในปี ค.ศ. 1792 ณ ที่นั้นเขาได้เปลี่ยนแปลงวิธากรดูแลคนป่วยซึ่งก่อนหน้านั้นจะถูกจองจำด้วยโซ่ตรวน ถูกเฆี่ยนตีและนำออกแสดงต่อสายตาของสาธารณชนราวกับเป็นสิ่งประหลาด พิสดาร วิธีการบำบัดของฟิเนลที่เรียกกันว่า moral therapy นั้นเน้นที่การจัดที่พักที่สะอาดและสะดวกสบาย โดยผู้ป่วยจะได้รับการฝึกให้ทำงานง่ายๆ ที่มีประโยชน์ ฟิเนลยังเขียนตำราเกี่ยวกับวิการบำบัดรักษาแบบ moral therapy อีกด้วย

แพทย์ชาวฝรั่งเศสอีกคนหนึ่งได้แก่ ฌอง-มารี ชาร์โกต์ (Juan-Marie Charcot—1825-1983) เป็นผู้เปิดคลินิกทางประสาทวิทยาที่เป็นที่รู้จักเลื่องชื่อไปทั่วยุโรป และหนึ่งในบรรดาศิษย์ที่จะมาศึกษาที่คลินิกที่โรงพยาบาลซอลแพตริเอร์ (Salpêtrié) ก็คือซิกมันด์ ฟรอยด์นั่นเอง ชาร์โกต์เป็นที่รู้จักกันดีในวงการแพทย์ สำหรับการศึกษาค้นคว้าที่ทำให้เขาได้ชื่อว่าเป็นบิดาแห่งประสาทวิทยาสมัยใหม่ ทั้งยังเป็นบุคคลแรกที่วินิจฉัยโรคทางสมองและไขสันหลังที่ทำให้เกิดอาการอัมพาต การสั่นกระตุก พูดไม่ชัด ที่เรียกว่า Multiple Sclerosis อีกด้วย ในด้านจิตวิทยาเขามีชื่อเสียงในการใช้วิธีการสะกดจิต ในการรักษาสตรีที่มีอาการทางจิตที่เรียกกันว่า ฮิสทีเรีย (Hysteria) ซึ่งปัจจุบันเรียกว่า conversion disorder อันเป็นโรคที่ผู้ป่วยสูญเสียความสามารถทางกายภาพบางอย่าง เช่น การเห็น การพูด การสัมผัส หรืออาการเคลื่อนไหวโดยมิได้เกิดจากความเสียหายของระบบประสาทโดยตรง

เมื่อวิชาการทางจิตวิเคราะห์มีพัฒนาการไปในระดับที่เห็นนี้ก็ย่อมหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะก้าวเข้ามามีบทบาทสำคัญ ต่อวิธีการทางความคิดและการศึกษาภาวะทางจิตใจของมนุษย์ โดยเฉพาะในโลกตะวันตก ทั้งยังนำไปสู่แนวทางความคิดใหม่ ๆ ในการพิจารณาประเด็นของศิลปะหรือการอ่านงานเขียนโดยเฉพาะงานวรรณกรรม

ในกรณีของเวอร์จิเนีย วูลฟ์ ผู้เขียน *Mrs. Dalloway* นั้น นักวิจารณ์ลงความเห็นว่าความสัมพันธ์ของวูลฟ์กับเรื่องของจิตวิเคราะห์ปรากฏในหลายระดับหลายรูปแบบ ทั้งอาการป่วยทางจิตของวูลฟ์เอง ทั้งความรู้ที่นำไปสู่ความเกี่ยวพันและทัศนคติต่อทฤษฎีทางจิตวิเคราะห์ทั้งของฟรอยด์และสานุศิษย์ของเขา—อย่าลืมว่าในช่วงทศวรรษที่ 1920 ผลงานและความคิดของฟรอยด์เผยแพร่มาถึงประเทศอังกฤษและแพร่หลายออกไปโดยฝีมือของสมาชิกกลุ่มบลูมส์เบอรี่ ซึ่งวูลฟ์เองก็เกี่ยวพันอยู่อย่างใกล้ชิด—ในทศวรรษเดียวกันนั้นมีผู้บันทึกสถิติไว้ว่า นักจิตวิเคราะห์หลายคนพากันศึกษาผลกระทบของมโนทัศน์ด้านจิตวเคราะห์ในงานเขียนของวูลฟ์ ทั้งในแง่ของแนวทางการเขียนและภาษา และยังวิเคราะห์ชีวิตและงานของวูลฟ์โดยใช้ทฤษฎีทางจิตวิเคราะห์อีกด้วย

ที่น่าสนใจก็คือถึงแม้ว่าวูลฟ์เองจะเผชิญกับอาการป่วยทางจิตหลายครั้งหลายคราว และได้รับการรักษาในรูปแบบต่างๆ แต่ตัวเธอเองไม่เคยรับการรักษาในลักษณะที่ใช้แนวทางทางจิตวิเคราะห์ จนนักวิจารณ์พากันสันนิษฐานว่า ถ้าแม้นเธอได้ใช้แนวทางนี้การรักษาจะมีส่วนช่วยหรือในที่สุดแล้วสามารถทำให้ให้เธอหลีกเลี่ยงอาการเครียดและความหม่นหมองที่นำไปสู่อัตวินิบาตกรรมในปี 1941 ได้หรือไม่ ท่าทีของวูลฟ์นั้นดูจะเป็นไปในทางตรงข้าม คือเธอออกจะเป็นปฏิปักษ์กับแนวคิดนี้อยู่มาก โดยเมื่อใดที่กล่าวถึงทฤษฎีทางจิตวิเคราะห์จะมีน้ำเสียงเยาะเย้ยประชดประชันอยู่ในที แต่ในขณะเดียวกันวูลฟ์ก็มักจะหาโอกาสที่จะโต้ตอบแนวคิดของฟรอยด์เกี่ยวกับจิตใต้สำนึกบ้าง ปมเอดิพุสหรือภาวะทางเพศของสตรีบ้างด้วยความเคลือบแคลงใจ ถึงแม้ว่าเราจะทราบดีว่าในฐานะนักเขียนงานวรรณกรรมวูลฟ์เป็นที่รู้จักโดดเด่นในฐานะผู้ใช้กลวิธีที่เรียกว่า stream of consciousness หรือกระแสสำนึก อันเป็นกลวีที่นักเขียนใช้เพื่อแสดงถึงการเคลื่อนไหวของประสบการณ์ภายในของตัวละคร ทำให้ชวนสงสัยว่าเป็นไปได้หรือไม่ว่านักประพันธ์อย่างวูลฟ์กับนักวิทยาศาสตร์อย่างฟรอยด์ต่างฝ่ายต่างก็กำลังศึกษาความเป็นจริงทางจิตในขณะเดียวกันแต่ด้วยวิธีการที่ต่างกัน ในส่วนของภาวะและอาการทางจิตเวชของวูลฟ์นั้น บันทึกเชิงชีวประวัติที่เกี่ยวกับนักเขียนผู้นี้บรรยายระดับความรุนแรง ความถี่ และลักษณะของอาการไว้ต่างๆ กันทั้งยังลงความเห็นไม่ได้ว่าควรจะวินิจฉัยว่าเธอเป็นอะไรกันแน่ ระหว่าง manic depression, cyclothymia (i.e. periodic breakdowns interspersed by long periods of sanity), Hysteria หรือ Schizophrenia หรือแม้แต่ว่าจะเป็นการไม่เหมาะสมหรือไม่ที่จะใช้คำว่า "บ้า" หรือ "เสียสติ" กับอาการของวูลฟ์

ไม่ว่าเวอร์จิเนีย วูลฟ์จะมีทัศนคติต่อวิชาการทางจิตวิเคราะห์อย่างไร แต่ที่แน่ๆ ก็คือทัศนคติของความเกลียดชัง ดูหมิ่น และเคลือบแคลงใจต่อจิตแพทย์ ซึ่งคงจะไม่แสดงอย่างเด่นชัดที่ใดเท่ากับในนวนิยายที่ตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1925 ที่ตั้งชื่อตามตัวละครเอกของเรื่องคือ *Mrs. Dalloway* การดำเนินเรื่องในนวนิยายที่ไม่มีพล็อตที่ชื่อ *Mrs. Dalloway* เกิดขึ้นในห้วงเวลาเพียงวันเดียวในเดือนมิถุนายน ปี ค.ศ. 1923 ณ กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ กลวิธีที่ค่อนข้างแตกต่างไปเช่นนี้ก่อให้เกิดปัญหาที่ผู้เขียนจะต้องใช้กลวิธีดำเนินเรื่องที่แตกต่างออกไป ซึ่งทางออกของวูลฟ์ก็คือ สิ่งที่เธอเรียกว่า

Tunneling technique อันเป็นการให้ตัวละครแต่ละตัวรำลึกถึงอดีต ผู้อ่านจะได้รับประสบการณ์จากการย้อนอดีตของตัวละครที่จะให้ภูมิหลังและประวัติของตัวละคร แทนที่จะรับทราบสิ่งเหล่านี้จากผู้ดำเนินเรื่องอย่างที่มักจะพบในเรื่องอื่นๆ

ในนวนิยายเรื่องนี้แทนที่ผู้เขียนจะสร้างเหตุการณ์หลักๆ ที่ตัวละครประสบและดำเนินเรื่องไปตามแนวทางนั้น กลับดำเนินเรื่องโดยใช้เวลาที่ผ่านไปแต่ละชั่วโมงเป็นตัวกำกับ นวนิยายเรื่องนี้จึงประกอบขึ้นด้วยการเคลื่อนไหวจากตัวละครตัวหนึ่งไปยังอีกตัวหนึ่ง หรืออีกนัยหนึ่งจากความคิดคำนึงของตัวละครตัวหนึ่งไปยังความคิดคำนึงของตัวละครอีกตัวหนึ่ง

Mrs. Dalloway ได้ชื่อว่าเป็นนวนิยายแบบ flâneur อันเป็นคำในภาษาฝรั่งเศสที่ใช้เรียกนวนิยายประเภทที่แสดงให้เห็นตัวละครเดินไปมาอยู่ในเมืองใหญ่เมืองหนึ่ง ที่ใช้กลวิธีการบรรยาย สถานที่ ตัวเมือง สวนสาธารณะ ตลอดจนถนนวันแคมในลักษณะที่โดดเด่นใกล้เคียงหรือเทียมเท่ากับตัวละครที่อาศัยอยู่ในเมืองนั้นๆ และภายใต้กรอบกำหนดของเมืองที่ในเรื่องนี้คือมหานครลอนดอนนี้เองที่วูลฟ์นำเสนอชีวิตและความคิดคำนึงของคลาริสสา แดลโลเวย์ สตรีจากวงสังคมชั้นสูง และตัวละครที่เธอไม่เคยรู้จักหรือเกี่ยวพันด้วย แต่เป็นตัวละครที่วูลฟ์กำหนดให้เป็นตัวละครเงา (double) ของเธอ ทหารผ่านศึกจากสงครามโลกครั้งที่ 1 ผู้มีนามว่าเซ็ปติมัส วอร์เรน สมิธ นั่นเอง

หลังจากที่เปิดฉากนวนิยายด้วยการนำเสนอภาพของคลาริสสา แดลโลเวย์ ทั้งในอดีตและปัจจุบันกาลไปแล้ว ในช่วงต่อไปบนถนนสายเดียวกันกับที่มิสซิสแดลโลเวย์ กำลังเดินแวะทักทายผู้คนที่รู้จัก ระหว่างทางไปร้านดอกไม้ เพื่อซื้อดอกไม้ที่จะประดับบ้านสำหรับงานเลี้ยงที่จะจัดขึ้นสำหรับบุคคลชั้นนำระดับประเทศในเย็นวันนั้น เสียงท่อไอเสียของรถยนต์อันเป็นประดิษฐกรรมที่บ่งบอกว่าโลกสมัยใหม่ได้เข้ามาแทนที่โลกแห่งอดีตแล้ว ที่ทำให้คลาริสสาสะดุ้งตกใจ กลับเป็นเสียงเดียวกันที่สร้างความตระหนกอกสั่นขวัญหายให้กับนายทหารผ่านศึกผู้นั้นที่ออกมาเดินรับอากาศบริสุทธิ์ในช่วงปลายฤดูใบไม้ผลิ โดยมีสวนสาธารณะรีเจนท์พาร์คเป็นจุดมุ่งหมาย

เมื่อไม่กี่ปีก่อนหน้านั้นเซ็ปติมัสเข้ากรุงลอนดอนในฐานะชายหนุ่มที่มุ่งมั่นที่จะเริ่มต้นอาชีพและหาประสบการณ์ให้ตนเองที่ดูจะมีอนาคตไกลเพราะความขยันขันแข็งในหน้าที่การงานและความมุ่งมั่นที่จะเสาะแสดงหาความรู้ แต่แล้วสงครามโลกก็อุบัติขึ้นและเขาก็ต้องไปรบในสมรภูมิในภาคพื้นยุโรป ในที่สุดเขาก็ได้กลับสู่ประเทศอังกฤษด้วยเกียรติยศจากการที่ได้ต่อสู้ในศึกสงครามด้วยความกล้าหาญ แต่ขณะเดียวกันถึงแม้ว่าทางกายภาพเขาจะสมบูรณ์ดีทุกประการแต่เซปติมัสกลับแสดงออกถึงอาการที่เรียกกันว่า "Shell Shock" อันเป็นอาการที่เกี่ยวเนื่องกับความกระทบกระเทือนและสภาพบอบช้ำทางอารมณ์จากการที่ได้เห็นสภาพที่เป็นจริงของความโหดร้ายทารุณในสงคราม [1] ถึงแม้

---

[1] สงครามโลกครั้งที่ 1 (1914-1918) นั้นเปรียบเทียบได้ในหลายแง่มุมกับสงครามเวียดนามที่อุบัติขึ้นในเวลาครึ่งศตวรรษต่อมา ในสายตาของคนจำนวนมากสงครามโลกครั้งที่ 1 เป็นสงครามที่น่าจะหลีกเลี่ยงได้ และความรู้สึกเช่นนี้เองที่ทำให้ทหารหลายต่อหลายคนรู้สึกตกใจจนมีผลทางจิต (traumatized) ยุทธวิธีส่วนใหญ่ในสงครามนี้ดำเนินไป

ว่าจะมีทหารผ่านศึกจำนวนมากที่อยู่ในสภาวะเช่นนี้ แต่ในขณะนั้นยังมิได้มีการศึกษาถึงสาเหตุและอาการที่จะนำไปสู่การวินิจฉัย และดูแลรักษาที่เหมาะสมได้ เมื่อเซ็ปติมัสเริ่มแสดงออกถึงความหดหู่ ซึมเศร้า ขาดกำลังวังชา และความกระตือรือร้นที่จะเดินหน้าต่อไปกับชีวิต หรือเสาะแสวงหาความก้าวหน้าในหน้าที่การงานที่ต้องสะดุดลงเพราะศึกสงคราม จนถึงขั้นไม่อยากอาหาร ไม่ปรารถนาจะสังคมกับผู้คน และพูดคนเดียว ในเบื้องต้นเขาและลูเครเซีย ภรรยาชาวอิตาเลียนที่เขาพบและเข้าพิธีสมรสด้วยในขณะที่ประจำการอยู่ที่ประเทศอิตาลี ซึ่งเป็นพันธมิตรกับประเทศอังกฤษในสงครามโลกครั้งที่ 1 ได้พากันไปปรึกษาขอรับการรักษาในเบื้องต้นจากแพทย์ทั่วไป แทนที่จะไปพบผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง อันแสดงให้เห็นถึงความไม่คุ้นเคยกับเรื่องราวทางจิตเวชในหมู่ผู้คนในสมัยนั้น นายแพทย์โฮลมส์เป็นแพทย์ที่เชื่อมั่นในความคิดของตนเอง ชอบใช้อำนาจตามอำเภอใจ และพยายามที่จะใช้อำนาจนั้นครอบงำคนไข้ของเขา วูลฟ์แสดงให้เห็นว่าความเขลาและอวดดีของโฮลมส์นั้นทำอันตรายต่อคนไข้ของเขามากกว่าที่จะได้เป็นประโยชน์ ลักษณะต่างๆ เหล่านี้ไม่ต่างกันนักกับลักษณะของเซอร์วิลเลียม แบรดชอว์ จิตแพทย์ที่ภายหลังได้เข้ามารับภาระการดูแลรักษา เซ็ปติมัส สมิธต่อจากนายแพทย์โฮลมส์

วูลฟ์ใช้ศิลปะในการประพันธ์ ในการเสนอภาพของเซอร์ วิลเลียม แบรดชอว์ ในฐานะตัวแทนที่เกี่ยวเนื่องกับสถาบันหลักทางสังคมของอังกฤษที่เรารู้จักกันในนามของ The Establishment โดยวิธีการเทียบเทียงที่แยบยลของรถยนต์สีเทานกพิราบของแพทย์ ผู้เลื่องชื่อถึงขนาดได้รับบรรดาศักดิ์ขั้นอัศวินผู้นี้กับรถยนต์พระที่นั่งที่บรรดาราชนิกูลใช้ แบรดชอว์ถูกใช้เป็นตัวอย่างของอำนาจที่ทรงไว้ซึ่งความโหดร้าย ความปรารถนาอันแรงกล้าแต่ทว่าเหี้ยมโหดในอันที่จะครอบงำผู้ที่เข้ามาในอาณัติดังในกรณีของเซ็ปติมัสถูกโยงเข้ากับอำนาจเบื้องสูงของรัฐที่เป็นตัวการในการก่อความพินาศอันเนื่องมาจากสงครามที่ทำลายสุขภาพจิตของเซ็ปติมัส และแพทย์อย่างเซอร์วิลเลียม แบรดชอว์ นี่เองที่ทำให้ความพินาศที่ว่านี้บรรลุไปในที่สุด

ด้วยการใช้เวลาส่วนใหญ่ซุ่มรออยู่ในคูดินที่ขุดไว้ เมื่อได้รับคำสั่งให้ทำการประจัญบาลทหารก็จะปีนออกมาจากคูดินและดาหน้าปะทะกับข้าศึก คูเหล่านี้มีความอืดอันหนาแน่น ทั้งยังเป็นแหล่งเพาะเชื้อโรคร้ายต่างๆ อีกด้วย เนื่องจากมักจะเฉอะแฉะเป็นโคลนตมเมื่อมีฝนตก จนทหารอดไม่ได้ที่จะรู้สึกว่าเป็นเสมือนหลุมศพที่ขุดขึ้นมาเพื่อฝังคนเป็นเท่าๆ กับที่เป็นกำลังจากกระสุนของข้าศึก นอกจากนี้สงครามโลกครั้งที่ 1 ยังเป็นครั้งแรกที่มีการใช้แก๊สพิษ ที่เรียกว่าแก๊สมัสตาร์ดและทหารที่สูดควันพิษเข้าไปโดยไม่ได้สวมหน้ากากป้องกันจะเสียชีวิต หรือต้องทนทุกข์ทรมานอย่างสาหัส

ที่น่าสนใจก็คือ บ่อยครั้งที่ทหารที่เป็นปฏิปักษ์กันจะมีกลายเป็นมิตรกันขึ้นมาในช่วงที่มีการหยุดยิงและในอาณาเขตที่เรียกว่า no man's land ที่อยู่ระหว่างเส้นแบ่งของคูที่ขุดไว้ ทหารหลายคนจะรู้สึกว่าศัตรูที่แท้จริงของตนหาใช่ทหารด้วยกันไม่แต่เป็นนายทหารผู้บังคับบัญชา นักการเมือง และนายพลที่เป็นแม่ทัพที่เป็นผู้กำหนดทิศทางของสงคราม ความพินาศ โหดร้าย ทารุณของสงครามที่ขาดการบริหารจัดการที่ดีครั้งนี้จึงก่อให้เกิดทหารผ่านศึกที่มีอาการ ทางจิตเป็นจำนวนมาก

แบรดชอว์เป็นบุรุษร่างใหญ่ที่มีท่วงทีน่าเกรงขาม ในสายตาของบุคคลทั่วไป เขาไม่มีท่าทีใดๆ ที่อาจส่อเค้าถึงความผิดปกติทางจิตอย่างที่ทางการแพทย์นิยามไว้แต่อย่างใด แต่ผู้คนที่ได้เข้าใกล้รู้สึกอึดอัดใจกับบางสิ่งบางอย่างในตัวตนของเขาที่สัมผัสได้ (ดู *Mrs. Dalloway* p.200, 203) ในด้านภูมิหลังชีวิตส่วนตัวแบรดชอว์เป็นตัวอย่างของผู้ที่สามารถใช้วิชาความรู้ ประสบการณ์ และความบากบั่นในการทำงานจนสามารถเลื่อนสถานะทางสังคมของตนเองได้ถึงระดับที่ได้เป็นแขกรับเชิญไปร่วมในงานเลี้ยงขอมิสซิลแดลโลเวย์ในค่ำคืนอันเป็นจุดจบของเหตุการณ์ในนวนิยายชื่อเดียวกันนั้น งานเดียวกันกับที่นายกรัฐมนตรีก็เป็นแขกรับเชิญด้วยเช่นกัน และที่สำคัญเขาได้ยินยอมให้ตนเองถูกค่านิยมแบบวัตถุนิยมที่ให้คุณค่าแก่การใช้อำนาจเป็นแนวทางในการดำรงชีวิต ในการรักษาผู้ป่วยเขาจะใช้แรงผลักดันต่างๆ ทางสังคมในอันที่จะทำให้คนไข้แสดงความจำนน ดังในความคิดของเซ็ปติมัสที่รู้สึก "Naked, defenseless, the exhausted, the friendless received the impress of Sir William's will. He swooped, he devoured. He shut people up." ด้วยความกระเหี้ยนกระหือรือที่จะจัดการกับคนไข้ด้วยการกำจัดออกจากสังคมโดยการส่งไปไว้ในสถานพยาบาลสำหรับผู้ป่วยทางจิต เช่นที่เขาจะทำกับเซ็ปติมัสนี้เอง วูลฟ์จึงเห็นเขาเป็นดั่งเพชฌฆาตที่นำมาซึ่งความตาย เพราะการวินิจฉัยบุคคลผู้หนึ่งว่าเสียสติจะนำมาซึ่งการถูกแยกให้โดดเดี่ยวจากผู้คนจากสิ่งรอบตัว ซึ่งก็คือการแยกออกไปจากชีวิต

ในยามป่วยไข้ เซ็ปติมัสใช้เวลาในการขีดเขียน "The table drawer was full of there writings; about war; about Shakespeare; about great discoveries; how there is no death" (154) สิ่งเหล่านี้ทำให้เขาตื่นเต้น (ต้องไม่ลืมว่าในความคิดคำนึงของเขาเขาไปรบในสงครามเพื่อที่จะปกป้องเซ็กสเปียร์ให้อยู่คู่แผ่นดินอังกฤษ) แต่ทั้งนี้ " both Dr. Holmes and Sir William Bradshaw said excitement was the worst thing for him)" (154)

การถูกสั่งห้ามไม่ให้มีความรู้สึก ไม่ให้ตื่นเต้นหรือรู้สึกเร้าใจ เตือนให้เซ็ปติมัสนึกถึงคำพูดของแบรดชอว์ที่กล่าวห้ามการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลที่ใกล้ชิดสนิทสนมด้วยว่า "The people we are most fond of are not good for us when we are ill." Bradshaw said he must be taught to rest Bradshaw said they must be separated." (162) "they" ในที่นี้หมายความถึงเซ็ปติมัสกับภรรยานั่นเอง คำสั่งห้ามนี้ก่อให้เกิดความรู้สึกที่ต่อต้านอย่างรุนแรงในตัวของเขา ผู้ตั้งคำถามว่า

"Must", "must", Why "must"?

What power had Bradshaw over him?

"What right has Bradshaw to say 'must' to me?"

และการตระหนักถึงความจริงว่า

"So he was in their power! Holmes and Bradshaw were on him!

The brute with the red nostrils was snuffing into every secret place!: (163)

สภาพการตกเป็นเหยื่อของแพทย์และจิตแพทย์อย่างที่เช็ปติมัสเป็นนั้นไม่ต่างกันนักกับสภาพของอลัน สแตร็ง เด็กหนุ่มผู้ตกเป็นผู้ต้องหาในข้อหาทำทารุณกรรมม้าหกตัว ในบทละครเรื่อง *Equus* ของ ปีเตอร์ แชฟเฟอร์ ตาที่ได้เกริ่นไว้ข้างต้นที่อาจจะแตกต่างไปบ้างก็คือ ในกรณีของนายแพทย์มาร์ติน ไดสาร์ต จิตแพทย์ผู้ได้รับมอบหมายจากอัยการให้วินิจฉัยการกระทำของสแตร็งว่าเป็นการกระทำของผู้ที่ผิดปกติทางจิต ไดสาร์ตเองกลับเป็นผู้มีความรู้สึกว่าเขาได้ทำให้เด็กหนุ่มคนไข้ของเขาตกเป็นเหยื่อ

ในองก์แรกของละคร ไดสาร์ตกำลังแสดงปาฐกถากับลูกศิษย์เปิดเผยว่าในคืนแรกที่เขาได้พบกับสแตร็ง

"That night, I had this very explicit dream. In it I'm a chief priest in Homeric Greece. I'm wearing a wide gold mask, all noble and bearded, like the so-called Mask of Agamemnon found at Mycenae. I'm standing by a thick round stone and holding a sharp knife. In fact, I'm officiating at some immensely important ritual Sacrifice---The Sacrifice is a herd of children. I can see them stretching away in a long queue, right across the plain of Argos. I know it's Argos because of the red soil " (Act I, 5, 216)

และเมื่อเขาลงมือใช้มีดแหวกท้องของเด็กที่จะใช้บูชายัญ เขาก็พบว่าใบหน้าของเด็กคนหนึ่งก็คือใบหน้าของสแตร็งนั่นเอง

ในขณะเดียวกันกับที่ไดสาร์ตเห็นภาพที่ชัดเจนเหล่านี้ในความฝันที่อันที่จริงแล้วน่าที่จะเป็นฝันประเภทที่ซิกมันด์ ฟรอยด์จะตะครุบเพื่อนำไปตีความ วิเคราะห์ราวกับเหยื่ออันโอชะ ช่วงเวลานี้เองที่จิตแพทย์ผู้ทรงภูมิรู้สึกว่าเขาได้ประสบความสำเร็จขั้นต้นในการเข้าถึงคนไข้ที่แต่แรกยืนกรานที่จะไม่ยอมให้ความร่วมมือแต่อย่างใดทั้งสิ้น ในการรับการวินิจฉัยอาการที่อันที่จริงแล้วจะเป็นประโยชน์แก่ตัวของเขาในแง่ที่ว่าเขาจะหลีกเลี่ยงการถูกดำเนินคดีตามกฎหมายได้

ไดสาร์ตกล่าวกับผู้ชมว่าเมื่อได้รับมอบหมายให้ดูแลคดีนี้เขามิได้มีความคาดหวังอะไรมากนักกับเด็กหนุ่มผู้ก่อคดีโหดถึงแม้ว่าอัยการที่ดูแลคดีนี้จะกล่าวว่าได้พาสแตร็งมาพบไดรสาร์ตเนื่องจากเด็กหนุ่มมีความพิเศษบางอย่าง (There's something very special about him.) (I. 2, 212)

"What did I expect of him? Very little, I promise you.
One more dented little face. One more adolescent freak.
The usual unusual." (I.2, 213)

การใช้คำว่า freak และ unusual เป็นการตอกย้ำทัศนะของสังคมที่มองผู้ป่วยทางจิตว่ามีความผิดปกติหรือในกรณีผู้ที่กระทำผิดอย่างสแตร็งยังถือได้ว่าวิปริตหรือวิตถารอีกด้วย

แต่ทว่าในเบื้องต้น เมื่อพยาบาลนำคนไข้เข้ามาไดสาร์ต กลับซ่อนความรู้สึกเบื่อหน่าย "ความผิดปกติแบบปกติ" ที่เขาคุ้นเคยด้วยการกล่าวทักทายตามอย่างขนบของมารยาทสังคมอันดีว่า

"Hallo. My names Martin Depart.

I'm pleased to meet you." (I. 2, 213)

และเมื่อคนไข้ไม่ยอมสัมผัสมือที่เขายื่นออกไปให้ก็ได้ถามต่อไปว่า

"So: did you have a good journey? I hope they gave you lunch at least.

Not that there's much to choose between a British Rail meal and one here."

(I. 3, 213)

สแตร็งยังแสดงอาการนิ่งงันไม่โต้ตอบใดๆ อยู่ดี และเมื่อนายแพทย์เริ่มซักประวัติจากแผ่นประวัติที่บันทึกข้อมูลทุกอย่างที่ถามอยู่ ปฏิกิริยาที่ได้รับตอบก็คือเสียงคนไข้ร้องเพลงจากรายการโฆษณาเบาๆ เริ่มต้นด้วยโฆษณาหมากฝรั่ง ดับเบิ้ลมินท์ที่ระบุว่าสามารถเพิ่มความสุขแก่ผู้เคี้ยวเป็นทวีคูณ

(Double your pleasure,

Double your fun

With Doublemint, Doublemint

Double mint gum) (I. 3, 214)

การท้าทายเช่นนี้ดูจะเป็นการส่งสัญญาณจากคนไข้ถึงนายแพทย์ว่าในเมื่อผู้เป็นแพทย์ยังกวนอารมณ์เขาด้วยคำพูดที่แสดงถึงมารยาทสังคมที่ไม่มีความจริงใจและการไต่ถามที่ไม่มีความหมายได้ เขาเองก็มีสิทธิ์ที่จะโต้ตอบในลักษณะเดียวกันด้วยบทเพลงเสแสร้งจอมปลอมที่ร้อยเรียงขึ้นมาเพื่อประโยชน์ทางการค้าขายในโลกที่ครอบงำโดยวัฒนธรรมบริโภคนิยม

ไดสาร์ตรู้สึกประสบความสำเร็จก็เมื่อสแตร็งเริ่มที่จะยุติการตั้งแง่ด้วยการสงวนท่าทีและยินยอมที่จะเริ่มพูดจาโต้ตอบกับเขา เมื่อเป็นเช่นนั้นจิตแพทย์จึงเริ่มเดินหน้าค้นหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับภูมิหลังของสแต็งเพื่อช่วยในการวินิจฉัยหรือเพื่อตั้งสมมติฐานว่า ความผิดปกตินำจะมีอะไรเป็นสาเหตุ เริ่มต้นไดสาร์ตมุ่งไปที่พื้นฐานทางครอบครัว พบว่าอลัน สแต็งมีบิดาที่เข้มงวดกวดขันกับความประพฤติของบุตรชายถึงขนาดห้ามบุตรชายดูโทรทัศน์ แฟรงค์ สแตร็ง มีความคิดทางการเมืองไปทางสังคมนิยมและแสดงตนเป็นคนไร้ศาสนาที่มักจะกล่าวอ้างประโยคชื่อดังของคาร์ล มารกซ์ที่กล่าวว่า "ศาสนาคือยาฝิ่นของประชาชน" อยู่เนื่องๆ ดอรา สแตร็งผู้มารดานั้นตรงข้ามกับสามีตรงที่เป็นสตรีที่แก่ศาสนาเป็นคนธรรมะธรรโม ที่ใช้อบรมสั่งสอนบุตรชายด้วยเรื่องราวจากพระคัมภีร์ไบเบิล ในสายตา

ของมารดา อลันเป็นผู้บริสุทธิ์และความเชื่อทางศาสนาของเธอเองก็ทำให้เธอปักใจเชื่อว่าปีศาจร้ายนั่นเองที่เป็นตัวการนำมาซึ่งความชั่วร้ายที่เข้ามาแผ้วพานบุตรชาย[2]

เมื่อพิจารณาบิดามารดาของอลันโดยการไปเยี่ยมเยียนสำรวจบ้านช่องถิ่นที่อยู่ นายแพทย์ไดสาร์ตก็จำเป็นต้องเดินหน้าหากุญแจอื่นๆ ที่น่าจะไขปริศนาอันดำมืดที่เกี่ยวกับความประพฤติผิดทำนองคลองธรรมของอลันต่อไป เพราะถึงแม้ว่าสัมพันธภาพตลอดจนลักษณะท่าทาง ความคิด และความเชื่อของบุคคลทั้งสอง จะเป็นปัจจัยที่น่าจะนำไปสู่อาการของเด็กมีปัญหาได้แต่โดยทั่วไปแล้วการมีพ่อที่เข้มงวดและแม่ที่แก่ศาสนา หรือความไม่ลงรอยกันระหว่างบิดามารดาที่ยังไม่ถึงกับจะเป็นความแตกร้าวก็ไม่น่าจะจบลงด้วยพฤติกรรมที่โหดเหี้ยมได้มิใช่หรือ

ขั้นตอนต่อจากพื้นฐานทางครอบครัวและสิ่งแวดล้อมด้านถิ่นฐานที่อยู่ ไดสาร์ตก็เริ่มสนใจการนอนหลับ การละเมอและความฝันของอลัน หลังจากที่ทราบว่าในยามค่ำคืน อลันจะตะโกนออกมาว่า "เอ็คๆ" เมื่อถึงขั้นนี้อลันเริ่มมีการตอบสนองและยอมสื่อสารกับนายแพทย์ แต่เมื่อถามว่าเพราะเหตุใดเขาจึงร้องละเมอเสียงดัง เด็กหนุ่มก็ย้อนกลับไปตอบด้วยการร้องเพลงโฆษณาอีก เพื่อแสดงออกว่าเขาไม่ปรารถนาที่จะให้แพทย์ล่วงล้ำความรู้สึกที่เป็นดุจอาณาเขตส่วนตัวของการหลับการฝัน และการละเมอได้

ปฏิกิริยาคล้ายคลึงกันเมื่ออลันเปิดโอกาสให้ไดสาร์ตพูดคุยสร้างความกันเองสนิทสนมได้ในระดับหนึ่ง ไดสาร์ตก็เริ่มซักถามถึง จิลล์ เมสัน เด็กสาวที่ทำงานอยู่ในคอกม้า ผู้แนะนำให้อลันเข้าไปทำงานเป็นเด็กช่วยงานประจำคอก ที่ไดสาร์ตทราบมาว่าออกไปนัดเที่ยวกับอลันในคืนเกิดเหตุ อลันรู้สึกเดือนดาลกับสิ่งที่เขาเห็นว่าเป็นการสอดรู้สอดเห็นในเรื่องส่วนตัวมาก ถึงกับกล่าวเรียกแพทย์ว่า "Bloody Nosey Parker!" (I.16. 251) และใช้วิธีการย้อนกลับด้วยการถามตัวไดสาร์ตเองถึงความสัมพันธ์ของเขากับภรรยาโดยคำถามของเด็กหนุ่มสมารถตอกย้ำข้อสงสัยที่ว่านายแพทย์วัยกลางคนกับภริยาผู้เป็นทันตแพทย์ ที่ดูจากรูปการณ์แล้วน่าจะแต่งงานกันเพราะคำนึงถึงความเหมาะสม มิได้มีความสัมพันธ์ทางเพศกัน ทั้งไดสาร์ตเองก็มิได้มีความสัมพันธ์ชู้สาวกับผู้หญิงที่ไหน ทั้งหมดนี้ไดสาร์ตยอมรับกับผู้ชม[3] ว่าเป็น "area of maximum vulnerability" (I. 17. 252)

สาเหตุที่ไดสาร์ตรู้สึกว่าเรื่องของปัญหาสัมพันธภาพของเขากับภรรยาเป็นจุดที่ละเอียดอ่อนที่สุดคงจะเกี่ยวเนื่องกับความรู้สึกลึกๆ ในจิตใจที่เขาตระหนักมาโดยตลอดว่าได้เลือกทางเดินชีวิตที่นำมาซึ่งเกียรติยศชื่อเสียง และการยอมรับจากสังคม แต่สิ่งที่ขาดหายไปทั้งในชีวิตการงานและชีวิตส่วน

---

[2] ในปี ค.ศ. 1973 อันเป็นปีที่ละครเรื่อง *Equus* เปิดแสดงเป็นครั้งแรก เด็กๆ และเยาวชนโดยส่วนใหญ่มักถูกมองว่าบริสุทธิ์ ต่างกับในปัจจุบันที่สังคมตะวันตกเริ่มเห็นยอดของการประกอบอาชญากรรมโดยผู้เยาว์พุ่งพรวดขึ้นมาเป็นจำนวนมาก

[3] ที่ปีเตอร์ แชฟเฟอร์ กำหนดให้เป็นดั่งคณะลูกขุนที่นั่งฟังคำให้การในศาลด้วยลักษณะการจัดฉากที่มิได้ใช้ขนบแบบเดิมที่ผู้ชมจะนั่งอยู่หน้าเวที แต่ให้บริเวณการแสดงของตัวละครอยู่ตรงกลาง และคนดูนั่งโอบล้อมทุกด้าน

ตัวก็คือความรักหลงใหลในสิ่งนั้น หรือหากจะมองจากหลักธรรมทางพุทธศาสนาก็คงจะเป็นฉันทะนั่นเอง ความฝันของไดสาร์ตที่เปิดเผยต่อสาธารณชนในการปาฐกถาบ่งบอกถึงความปรารถนาลึกๆ ที่เขามีมาแต่เยาว์วัย นั่นก็คือ การเป็นนักโบราณคดีที่จะไปขุดค้นดินแดนในอาณาจักรกรีกโบราณ เพื่อหาข้อเร้นลับต่างๆ จากหลักฐานทางโบราณคดีและศิลปวัตถุที่ยังหลงเหลือแต่ถูกฝังลึกอยู่ในดิน แต่ท้ายที่สุดกลับต้องเป็นนายแพทย์ที่มีหน้าที่จัดการกับสิ่งที่สังคมจัดว่าเป็นความผิดปกติประเภทต่างๆ พยายามไขข้อเร้นลับที่ฝังลึกอยู่ในจิตใจของ "ผู้ป่วย"

คงจะเป็นด้วยเหตุนี้เองที่ ปีเตอร์ แชฟเฟอร์ ทำให้ไดสาร์ตเริ่มหวั่นใจเมื่อการรักษาของเขาดำเนินไปจนเริ่มจะเห็นผล อลันยอมเปิดเผยความรู้สึกหมดศรัทธากับความหลอกลวงของสังคมและโลกของผู้ใหญ่ที่กำลังคาดหวังว่าเขาจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วม เขาหันหลังให้กับศาสนาแบบที่นับถือในปัจจุบัน ทุ่มเทความรักให้กับม้าที่เขาเลี้ยง จนถึงขั้นประกอบพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ที่ใช้ม้าเป็นส่วนร่วมและสิ่งที่ผู้คนคิดว่าเป็นการทารุณกรรม แท้ที่จริงก็คือการบูชายัญวิธีหนึ่ง ดังนั้นเมื่อเด็กหนุ่มเริ่มจะเดินไปในแนวทางของความ "ปกติ" ไดสาร์ตจึงอดไม่ได้ที่จะรู้สึกเสียดาย เพราะดูเหมือนว่าอลันกำลังจะดำเนินชีวิตไปในแนวทางเดียวกับตัวเขาที่ต้องละทิ้งสิ่งที่เขารักและก้มหน้ายอมรับสิ่งที่ตรงกับความต้องการของสังคมมากกว่า

จะเห็นได้ว่าในกรณีของวรรณกรรมอังกฤษศตวรรษที่ 20 สองเรื่องที่มีการเสนอเรื่องราวของผู้ป่วยทางจิตเวชสองคน นักเขียนที่เป็นผู้รังสรรค์ตัวละครเหล่านี้มิได้เสนอภาพของความผิดปกติของพวกเขาในเชิงลบ หากมองเห็น (อย่างที่มักจะกล่าวกันว่ากวีคือผู้ที่มี "ตาใน" หรือว่า insight) ว่ามนุษย์เหล่านี้คือผู้ที่มีความรักใคร่ไหลหลงแบบที่บุคคลทั่วไปในสังคมนอกจากจะไม่มีไม่เห็นแล้วยังตัดสินว่า วิปริต พิสดาร วิตถาร มิสซิสแดลโลเวย์เป็นตัวละครที่มีตัวตนสองตัวตนซึ่งตัวตนหนึ่งก็คือตัวตนที่มีอารมณ์และความรู้สึกแบบเดียวกับเซ็ปติมัส วอร์เรน สมิธ แต่ถูกเก็บกดเอาไว้ เธอสะเทือนใจกับข่าวอัตวินิบาตกรรมของเซ็ปติมัส แต่เพียงชั่วครู่ แล้วก็หันไปดำเนินบทบาทที่สังคมกำหนดต่อไป ไดสาร์ตเองก็เช่นกันและเขาดูจะปวดร้าวกับทางเลือกนั้น ในที่สุดแล้วใครกันแน่ที่ผิดปกติในกรณีเช่นนี้

ชุดที่ ๖ "ความเป็นธรรมเชิงวรรณศิลป์"

มุมปากโลก "ปาก" ของใคร : ขมขื่นในวรรณกรรมสตรีร่วมสมัย

ชุติมา ประกาศวุฒิสาร

เอกสารประกอบการประชุมวิชาการระดับชาติเวทีวิจัยมนุษยศาสตร์ไทย ครั้งที่๒
สนับสนุนโดย สำนักกองทุนสนับสนุนการวิจัย
ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
วันที่ ๑๐-๑๑ สิงหาคม ๒๕๔๘
ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว เชียงใหม่

มุมปากโลก "ปาก" ของใคร: ขมขื่นในวรรณกรรมสตรีร่วมสมัย

ชุติมา ประกาศวุฒิสาร

"Rape is always historically and culturally specific, and how it is understood depends upon a framework of story telling." (Ken Plummer 63)

มุมปากโลก-นวนิยายเรทเอ็กซ์ของอัญชัญ: การตอบรับและกระแสวิจารณ์

มุมปากโลก นวนิยายเล่มล่าสุดของอัญชัญ นักเขียนรางวัลซีไรต์ ที่นำเสนอเรื่องราวของหญิงสาวชื่อ "เอิง" ผ่านมุมมองของ "จ้อน" เพื่อนชายคนสนิทของเอิง เอิงเป็นหญิงสาวที่มีชาติตระกูลและฐานะร่ำรวย ที่สำคัญความสวยของเธอเป็นที่สะดุดตาผู้พบเห็นและผูกมัดใจชายหลายคนรวมถึงตัวจ้อนเองด้วย แม้ตอนแรกจ้อนบอกผู้อ่านว่าความสนิทสนมระหว่างเขากับเอิงเป็นเพียงความสำพันธ์ฉันท์เพื่อน แต่ท้ายที่สุดจ้อนก็กลายเป็นคู่นอนคนหนึ่งของเอิง ความสัมพันธ์ระหว่างเอิงกับจ้อนดำเนินมาถึงจุดพลิกผันเมื่อเอิงพบว่าเธอตั้งท้องโดยไม่ทราบแน่ชัดว่ากับผู้ใด จ้อนขอให้เอิงเลิกมีเพศสัมพันธ์กับชายมากหน้าหลายตาและแต่งงานอยู่กินกับเขาฉันสามีภรรยา แต่เอิงปฏิเสธจ้อนและสารภาพกับจ้อนถึงเรื่องในอดีตที่เธอชักนำพ่อเลี้ยง คนขับรถ และครูโรงเรียนประจำให้มีเพศสัมพันธ์กับเธอ หลังจากได้ฟังเรื่องราวของเอิง จ้อนพยายามตัดใจจากเอิง เขาพบกับผู้หญิงคนใหม่ชื่อนิจซึ่งมีคุณสมบัติตรงข้ามกับเอิงทุกประการ เมื่อจ้อนทราบข่าวการเสียชีวิตของเอิง จ้อนจึงตัดสินใจแต่งงานกับนิจและตั้งชื่อลูกสาวคนเดียวของเขาว่า "เอิง"

มุมปากโลกเป็นหนึ่งในวรรณกรรมไทยจำนวนไม่กี่เล่มที่พูดถึงเรื่องข่มขืนและผลของการข่มขืนที่มีต่อผู้ประสบเหตุ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าเรื่องดังกล่าวกลับถูกมองข้าม ไม่ได้รับสนใจเท่าที่ควรจากผู้อ่านและนักวิจารณ์วรรณกรรม เนื่องจากเสียงของ เอิงในมุมปากโลกถูกล้อมกรอบไว้หลายชั้น นับตั้งแต่บทนำของบรรณาธิการคือ เอกชยา สุขศิริ คำนำของผู้เขียนเองคือ อัญชัญ ตลอดจนรูปแบบการเขียนที่ให้เรื่องของ เอิง นำเสนอผ่านมุมมองของเพื่อนชายคนสนิท คือ "จ้อน"

ในบทบรรณาธิการ เอกชยา สุขศิริ เชื้อเชิญให้ผู้อ่านเข้าไปสัมผัสเอิง โดยกล่าวว่าเอิงเป็นผู้หญิงที่ผู้อ่าน "น่าชิม น่าลอง" และยังมองว่าเอิงนางเอกของอัญชัญเป็น "ผู้หญิงที่มีความสุขที่สุดคนหนึ่ง" แม้ว่าเธอจะละเมิดกฎเกณฑ์ของความเป็น "หญิงดี" ในสังคม ถัดจากบทบรรณาธิการคือถ้อยแถลงของผู้เขียน อัญชัญบอกถึงวัตถุประสงค์ในการเขียนนวนิยายของเธอว่า เธอต้องการให้ผู้อ่านตระหนักถึงพลังอำนาจทางธรรมชาติที่เรียกว่า "ความปรารถนาทางเพศ" ซึ่งเป็นสิ่งที่สังคมยังคงปกปิด ไม่กล้าเปิดเผย อัญชันกล่าวกับผู้อ่าน "บางทีถ้าเราลองเอาผ้าแห่งอคติที่ผูกตาเราออก...เราอาจจะพบวิธีที่จะเปลี่ยนอำนาจในทางทำลายของมันให้เป็นประโยชน์มากกว่านี้... อาจจะด้วยเหตุผลข้อนี้ ผู้เขียนจึงได้พยายามจำลองชีวิตของ 'เอิง' ในแง่มุมดังกล่าว มาใช้ในนวนิยายสั้นๆ เรื่องนี้" ทั้งอัญชัญและเอกชยาใช้เรื่องเพศมาเป็นจุดขาย เนื่องจากเพศเป็นสิ่งที่สังคมพยายามปกปิด การนำเรื่องเพศมาเปิดเผยในที่สาธารณะจึงกลายเป็นสิ่งที่ปลุกเร้าความสนใจให้แก่ผู้อ่าน

นอกจากนี้อัญชัญและเอกชยายังได้วางกรอบให้แก่ผู้อ่านซึ่งมีส่วนสำคัญในการทำความเข้าใจเรื่องราวของเอิง ดังจะเห็นได้จากกระแสตอบรับของผู้อ่านผ่านทางบทวิจารณ์มุมปากโลกที่เขียนโดย คำผกา และ พิเชษฐ์ แสงทอง แม้ว่าบทวิจารณ์ทั้งสองแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างกัน แต่ผู้วิจารณ์ให้ความสำคัญกับประเด็นเรื่องความปรารถนาทางเพศ หรือ เซ็กส์ ของเอิง ในกระทู้ดอกทอง คำผกา ยกย่อง เซ็กส์หรือความปรารถนาทางเพศของเอิงว่าเป็นการปลดแอกผู้หญิง (ชนชั้นกลาง) ไปสู่อิสรภาพที่ควรได้รับ ในมุมมองดังกล่าวเอิงกลายเป็นหญิงยุคใหม่ ทันสมัย มีอิสระเต็มที่ในเรื่องเพศ และเป็นผู้บุกเบิกให้ผู้หญิงทั้งหลายออกจากขนบจารีตของ "กุลสตรี" ที่ควบคุมและกดขี่ผู้หญิง ขณะที่พิเชษฐ์ โต้กลับแนวคิด "สตรีนิยม" ของคำผกา พิเชษฐ์มองว่านวนิยายของอัญชัญมิได้ปลดแอกผู้หญิงจากอำนาจเบ็ดเสร็จของผู้ชายอย่างแท้จริง เนื่องจากท้ายที่สุดแล้วอำนาจนั้นยังคงตกเป็นของเพศชายโดยแฝงตัวผ่านทางผู้เล่าเรื่องคือ จ้อน ซึ่งเป็นผู้นำเสนอและวิเคราะห์เรื่องของเอิง

พิเชษฐ์และคำผกาต่างให้ความสนใจแก่ประเด็นเรื่องเซ็กส์กับความสัมพันธ์ทางอำนาจระหว่างชายหญิง จนมองข้ามประเด็นอื่นในเรื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นความรุนแรงทางเพศและผลกระทบของความรุนแรง

ทางเพศที่มีต่อเอิง แม้พิเชษฐ์ตระหนักดีว่าเรื่องของเอิงถูกนำเสนอผ่านมุมมองของจ้อน แต่พิเชษฐ์มองเอิงด้วยสายตาของเพศชายและเชื่อแบบที่จ้อนเชื่อว่าไม่มีการล่วงละเมิดทางเพศเกิดขึ้นกับเอิงในวัยเด็ก ดังคำกล่าวของพิเชษฐ์ว่า**มุมปากโลก** "เป็นเรื่องราวของผู้หญิงในสังคมชั้นสูงคนหนึ่งที่มีปมปัญหาทางจิตอันสืบเนื่องมาจากปัญหาความแตกร้าวในครอบครัว แรกสุดเธอเป็นลูกชู้ในสายตาพ่อ เป็นเมียลับของใครต่อใครตั้งแต่อายุ 14 ปีเป็นต้นมา ทำให้เธอกลายเป็นผู้หญิงติดเซ็กซ์ แสวงหาความสุขที่แท้จริงในชีวิตโดยการใช้เซ็กซ์เป็นเครื่องมือ ภายหลังเธอดึง 'เพื่อน' ชายคนสนิทเข้าไปสู่วงจรนี้ด้วย ทำให้เขาตกอยู่ในอำนาจเซ็กซ์ของเธอ" ความรุนแรงทางเพศและผลกระทบของความรุนแรงทางเพศเป็นสิ่งที่คำผกามองข้ามเช่นกัน โดยคำผกามองว่าหากนำเอาปมปัญหาทางจิตเข้ามาวิเคราะห์ ก็จะได้ภาพนางเอกที่ "ป่วยและอ่อนแอและเมื่อเอิงเป็นเพียงผู้หญิงที่ป่วย เธอจึงต้องพบจุดจบอันสาสมคือความตาย และไม่ใช่ความตายอันปกติ หากเป็นการตายในสภาพที่ชวนสังเวชและคลื่นเหียน" (285) การมองพฤติกรรมติดเซ็กส์ของเอิงว่าเป็นการปลดปล่อยทางเพศทำให้คำผกาสามารถยกย่องเชิดชูเอิงในฐานะที่เป็นตัวแทนของหญิงยุคใหม่ที่ท้าทายกรอบของสังคมได้ เมื่อพิจารณาจากการให้ความสำคัญแก่ประเด็นเรื่อง ความปรารถนาทางเพศหรือเซ็กส์ของ เอิง เป็นหลักของผู้อ่านและผู้วิจารณ์ จึงไม่น่าประหลาดใจที่นวนิยายของอัญชัญเล่มนี้ไม่สามารถเข้าไปถึงรอบชิงรางวัลซีไรต์ได้ เนื่องจากถูกมองว่า "แรง" หรือเป็นหนังสือเรทเอ็กซ์

ทั้งพิเชษฐ์และคำผกาอ่านเอิงอย่างผิวเผิน พิเชษฐ์เชื่ออย่างที่จ้อนเชื่อว่าเอิงเป็นผู้ล่อลวงและต้องรับผิดชอบในการกระทำของเธอ แม้อัญชัญจะสร้างนางเอกที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์จารีตของสังคมอย่างเอิง แต่ท้ายที่สุดผู้ที่มีอำนาจควบคุมเอิงคือจ้อน ซึ่งมีบทบาทในฐานะผู้เล่าเรื่อง ส่วนคำผกาผู้เขียนปฏิเสธที่จะมองเอิงไปถึง "ก้นบึ้ง" และมองแค่พฤติกรรมสำส่อนของเอิงว่าเป็นการท้าทายปิตาธิปไตย เมื่อเรื่องของเอิงถูกล้อมกรอบด้วยเรื่องเพศและการปลดปล่อยความปรารถนาทางเพศ ประเด็นเรื่องความรุนแรงทางเพศและผลกระทบของความรุนแรงดังกล่าวจึงถูกมองข้ามและถูกกลบเกลื่อนให้กลายเป็นประเด็นเรื่องเพศไปจนหมดสิ้น ในบทความชิ้นนี้ผู้เขียนต้องการหยิบยกงานเขียนของอัญชัญมาเป็นกรณีศึกษา เพื่อแสดงให้เห็นว่าในการทำความเข้าใจผู้หญิงที่ประสบกับความรุนแรงทางเพศนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้อ่าน/ผู้ศึกษาต้องมองนอก "กรอบความรู้" ที่สะท้อนอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่ และหันกลับมาทำความเข้าใจประเด็นข่มขืนภายในบริบทผู้ประสบเหตุเอง บริบทที่ว่านี้เป็นสิ่งที่เอิง

เรียกว่า "มุมปากโลก" สถานที่ที่ทุกสิ่งทุกอย่างตรงข้ามกับโลกแห่งความเป็นจริงที่คนทั่วไปรับรู้ เสียงของเอิงที่เปล่งออกมาจาก "มุมปากโลก" ทำให้ผู้อ่านทบทวนและตั้งคำถามกับมายาคติเกี่ยวกับการข่มขืนที่มีอยู่ในสังคม

เรื่องเล่า อำนาจ และมายาคติของการข่มขืน

เรื่องเล่าเกี่ยวกับความรุนแรงทางเพศมีลักษณะต่างจากเรื่องเล่าประเภทอื่น ผู้ที่ประสบกับความรุนแรงโดยตรงมักจะปฏิเสธที่จะพูดถึงเหตุการณ์ดังกล่าวหรือแสดงความลำบากยากเข็นในการบอกเล่าเรื่องของตนให้สังคมได้รับทราบ ใน **Authoring a Life** เบร็นด้า เคลี่ กล่าวถึงความขัดแย้งภายในใจที่เกิดขึ้นเมื่อเธอบอกเล่าเรื่องราวของการถูกล่วงละเมิดทางเพศที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว "If she [my mother] read **Authoring a Life**, I surmised, she would probably subject me, once again, to the silent treatment. Although the loss of my mother's love would be a terrible price to pay for writing this book, I had decided—for the sake of my sister and myself—that the terrible truth of father-daughter incest must once again be told" (xi) คำกล่าวของเคลี่สะท้อนให้เห็นว่าความรุนแรงทางเพศไม่เพียงแต่ลดทอนผู้ที่ถูกข่มขืนให้เป็นเพียงผู้ถูกกระทำหรือวัตถุทางเพศเท่านั้น แต่ยังทำลาย "เสียง" ของผู้ถูกข่มขืนอีกด้วย

สาเหตุที่สำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ความรุนแรงทางเพศเป็น "เรื่องที่เล่าไม่ได้" คือ มายาคติหรือความเชื่อของสังคมเกี่ยวกับความรุนแรงทางเพศ การข่มขืนในความหมายของสังคมทั่วไปคือ ความรุนแรงทางเพศที่กระทำโดยเพศชายที่มีการศึกษาน้อย รายได้ต่ำ มีความผิดปกติทางเพศ และมักจะเกิดขึ้นในสถานที่เปลี่ยว ส่วนผู้ที่ถูกข่มขืนคือผู้หญิงที่ไม่ระมัดระวังตัว อยู่ในสถานที่ที่ไม่เหมาะสม และมักแต่งกายหรือแสดงพฤติกรรมที่ล่อแหลมหรือยั่วยวนทำให้ผู้ชายที่พบเห็นบังเกิดอารมณ์ทางเพศ มายาคติเรื่องการข่มขืนสะท้อนให้เห็นมุมมองของ "เพศชาย" และตอกย้ำค่านิยมความไม่เท่าเทียมกันระหว่างชายหญิงในสังคม ขณะเดียวกันมายาคติเหล่านี้ยังสร้างความรู้สึกผิดและอับอายให้แก่ผู้ถูกข่มขืนแทนที่จะเป็นผู้กระทำผิด และทำให้ผู้ถูกข่มขืนหลายคนไม่กล้าเปิดเผยเรื่องของตน แม้ในกรณีที่ผู้ข่มขืนออกมาบอกเล่าเรื่องของตน สังคมมักไม่ให้ความเอาใจใส่อย่างจริงจังต่อสิ่งที่เกิดขึ้นทั้งนี้เพราะมายาคติที่ครอบงำความคิดความเชื่อของคนในสังคม ทำให้มองว่าข่มขืนเป็นเพียงเรื่องส่วนตัว เช่น

เกิดจากความผิดปกติทางเพศของผู้ชาย ความเคราะห์ร้ายของผู้หญิง เป็นต้น ดังนั้นเสียงของผู้หญิงที่ถูกข่มขืนที่เปล่งออกมาจึงมักไม่ได้ยินหรือไม่รับฟังจากสังคม

การรักษาเยียวยาความรุนแรงทางเพศจึงต้องเริ่มจากการรื้อฟื้นตัวตนและเสียงของผู้ประสบเหตุ การบอกเล่าเรื่องราวการข่มขืนถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญยิ่งในการเยียวยา เนื่องจากกระบวนการเล่าเรื่องเปิดโอกาสให้ผู้ประสบเหตุได้ต่อรองกับสังคมผ่านทางการอ่านซ้ำ ทบทวน และสร้างความหมายใหม่ให้กับอดีตจากจุดยืนของตนในปัจจุบัน สาระสำคัญของเรื่องเล่าเกี่ยวกับความรุนแรงทางเพศจึงอยู่ที่การช่วงชิงอำนาจ (authority) ในการให้ความหมายหรือคำนิยามแก่ตัวตนและประสบการณ์ความรุนแรงในอดีต ซึ่งมีสำคัญอย่างยิ่งสำหรับผู้ประสบความรุนแรงทางเพศ เนื่องจากที่ผ่านมาผู้ที่ทำหน้าบอกเล่า อ่าน วิเคราะห์เรื่องราวเกี่ยวกับความรุนแรงทางเพศ คือ นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ และสื่อมวลชล นอกจากนี้การทบทวนอดีตผ่านกระบวนการเล่าเรื่องยังนำไปสู่การปรับเปลี่ยนจิตสำนึกเกี่ยวกับตัวตนของผู้ประสบเหตุจากผู้ถูกกระทำหรือถูกให้คำนิยามมาเป็นผู้กระทำหรือผู้เล่าเรื่องสำหรับผู้ประสบเหตุ กระบวนการรื้อฟื้นทบทวนอดีตจึงเป็นเสมือนการให้กำเนิดตัวตนใหม่ขึ้นมาอีกครั้ง หรือที่เคลี่เรียกว่า "Authoring a Life" ซึ่งเป็นชื่อหนังสือของเธอ ด้วยเหตุนี้การบอกเล่าเรื่องราวความรุนแรงทางเพศของผู้ประสบเหตุจึงมีความสำคัญและมีลักษณะต่างจากเรื่องเล่าประเภทอื่น เพราะการเล่าเรื่องดังกล่าวมีตัวตนหรือชีวิตของผู้เล่าเป็นเดิมพัน

เรื่องเล่าเกี่ยวกับความรุนแรงทางเพศจึงไม่เป็นเพียงเรื่องของการใช้ภาษาในการสื่อสารเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเพียงอย่างเดียว การเล่าเรื่องเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสร้างความหมายและเกี่ยวพันกันอย่างแยกไม่ออกจากเรื่องของอำนาจ แนวคิดเรื่องอำนาจของมิเชล ฟูโกช่วยอธิบายอำนาจที่แฝงอยู่ในเรื่องเล่า[1] อำนาจสำหรับฟูโกมิได้เป็นสิ่งที่ดำรงอยู่ในบุคคลใดบุคคลหนึ่ง แต่อำนาจเป็นกระแสที่หมุนเวียนเปลี่ยนถ่าย ไม่คงที่ ตายตัวอำนาจปรากฏอยู่ทั่วทุกหนแห่งและมีรูปแบบที่หลากหลาย จึงไม่ใช่สิ่งที่ใครคนใดคนหนึ่งครอบครอง หรือเป็นสิ่งที่ถูกอ้างว่ามีอยู่ในตัวของบุคคลนั้น อำนาจเป็นสิ่งที่ต้องนำไปปฏิบัติ (exercise) และการปฏิบัติการของอำนาจมีทั้งการกดทับ (ทางลบ) และการผลิตหรือการสร้าง (ทางบวก) ไปพร้อมๆ กัน เป็นผลให้เครือข่ายที่อำนาจไหลผ่านมีทั้ง

---

[1] ดู **Discipline and Punish** ของ มิเชล ฟูโก

ส่วนที่ปิดกั้น ลดทอนและส่วนที่กระตุ้นให้เกิดการสร้างสรรค์ ความสัมพันธ์ของบุคคลภายใต้เครือข่ายของอำนาจที่ไหลเวียน จึงเป็นเรื่องของการต่อรองภายใต้เงื่อนไขหรือสถานการณ์จำเพาะนั้นๆ[2] เรื่องเล่าความรุนแรงทางเพศอยู่ในกระแสของอำนาจที่กล่าวข้างต้น ฟูโก กล่าวว่า "เรื่องเพศคือผลผลิตของอำนาจอย่างหนึ่งที่มีต่อร่างกาย และอำนาจนี้ไม่ได้อยู่ในรูปของกฎหมายและไม่ได้เป็นผลมาจากข้อห้ามเสมอไป ในทางตรงกันข้าม อำนาจทำให้ประเด็นเรื่องเพศขยายตัวออกไปอย่างกว้างขวาง" (**History of Sexuality** 94) "ข่มขืน" เป็นผลของกระบวนการสร้างความหมาย (ผ่านกรอบความรู้ที่สังคมกำหนดและโครงเรื่องที่คุ้นเคยเป็นอย่างดีในสังคม) เรื่องเล่าเกี่ยวกับการข่มขืนจึงแยกไม่ออกจากเรื่องของอำนาจ ผู้ที่สวมบทบาทในฐานะผู้เล่าเป็นผู้มีอำนาจในการให้ความหมายหรือคำนิยามของการข่มขืน กระบวนการดังกล่าวสร้างความหมายของผู้ข่มขืนและผู้ถูกขมขืนพร้อมกับปิดกั้นความหมายชุดอื่นที่อยู่นอกเหนือกรอบความรู้ที่ใช้ในการอ่านความหมายให้แก่การข่มขืน การอ่านวิเคราะห์และทำความเข้าใจคำให้การของผู้ถูกล่วงละเมิดทางเพศจึงจำเป็นต้องนำกระบวนการผลิตความรู้/ความจริงที่อยู่ภายใต้กระแสของอำนาจมาพิจารณาด้วย โดยให้ความสำคัญแก่ ผู้เล่าเรื่อง วัตถุประสงค์ในการเล่า การคัดสรรค์ข้อมูล กรอบความรู้ที่ใช้อ่านวิเคราะห์ตีความหมาย โครงเรื่องที่ใช้นำเสนอ เป็นต้น

เนื่องจากภาษาเป็นสิ่งกำหนดกรอบในการรับรู้เกี่ยวกับตัวตน โลกและความเป็นจริง การวิพากษ์กรอบของความรู้ รวมถึงความจริงในเรื่องเพศ จึงสามารถกระทำได้ผ่านทางภาษา ในบรรดาศาสตร์แขนงต่างๆ วรรณกรรมเป็นศาสตร์ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับภาษา ไม่ว่าจะเป็นการเล่นกับภาษา รูปแบบการนำเสนอ การอ่านและตีความหมายของภาษา ใน **Law and Literature** Aristodemou เปรียบเทียบวรรณกรรมกับกฎหมายว่ากฎหมายเป็นเรื่องของการบังคับใช้กฎขณะที่วรรณกรรมเล่นกับภาษาเป็นหลัก ดังนั้นวรรณกรรมจึงทำหน้าที่ตอกย้ำ ถ่ายทอด และวิพากษ์อุดมการณ์ของสังคมไปพร้อมๆ กัน ความซ้อนแย้งภายในตัวบทของวรรณกรรมนี้เองที่ทำให้วรรณกรรมมีลักษณะโดดเด่นต่างจากตัวบทกฎหมาย "Fiction therefore does not just replicate culture; like legal texts, they are sites of struggle where cultural meanings and dominant assumptions can be criticized and contested. In that sense, literature and the aesthetic in general, is a contradictory phenomenon and it is by

---

[2] ใน **Telling Sexual Stories** Ken Plummer อธิบายอำนาจในความหมายของฟูโกว่า "Power is not a simple attribute or a capacity, but a flow of negotiations and shifting outcomes" (26)

interrogating the contradictions that a more self-conscious and critical approach to both law and culture can be taken" (10) การอ่าน ตีความหมายของตัวบทในวรรณกรรมจึงไม่ใช่เป็นเรื่องของการถอดรหัสความหมายของภาษาแต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังเป็นการวิพากษ์อุดมการณ์ มายาคติ กรอบความรู้ของสังคมที่ถูกนำเสนอผ่านภาษาไปพร้อมๆกัน Aristodemou แสดงให้เห็นความพิเศษในการศึกษาประเด็นความรุนแรงทางเพศในวรรณกรรม แม้ว่าวรรณกรรมไม่สามารถเข้าไปแก้ไขปัญหาความรุนแรงทางเพศได้โดยตรง เช่น การนำผู้กระทำผิดมาลงโทษตามกฎหมาย แต่กระบวนการอ่าน ตีความหมาย วิเคราะห์ความรุนแรงทางเพศผ่านทางวรรณกรรม กระตุ้นให้ผู้อ่านตระหนักถึงอุดมการณ์ มายาคติ ความเชื่อ ที่อยู่เบื้องหลังความรู้ในศาสตร์แขนงต่างๆ ซึ่งอ้างตนว่าเป็นกลางปราศจากอคติ และทำให้ผู้อ่านหรือผู้ศึกษาวรรณกรรมได้มองเห็นกระบวนการสร้างความจริงในเรื่องเพศและความรุนแรงทางเพศอีกด้วย

เอิงในจินตนาการทางเพศของจ้อน: สาวน้อยผู้บริสุทธิ์กับนางรากษส

มุมปากโลกของอัญชัญเป็นเรื่องเล่าที่เกี่ยวกับการเล่าเรื่อง อัญชัญเปิดเรื่องด้วยการแนะนำผู้อ่านให้รู้จักจ้อนในฐานะผู้เล่าเรื่อง เรื่องเล่าของจ้อนเป็นเรื่องของผู้หญิงที่ชื่อเอิง จ้อนกล่าวถึงแรงจูงใจในการเปิดเผยเรื่องของเอิงให้ผู้อ่านทราบ "ผมไม่แน่ใจว่า ถ้าคุณอ่านเรื่องนี้จบแล้ว คุณจะมีความรู้สึกอย่างไรให้กับผู้หญิงชื่อ 'เอิง' คุณอาจจะเกลียด กลัว ประหลาดใจ หรืออาจจะอัศจรรย์ใจ หรือว่าคุณอาจจะมีแต่ความเข้าใจให้กับเพื่อนมนุษย์คนนี้ของคุณ แต่ผมเชื่อว่ามีอีกหลายคนอย่างแน่นอน เมื่ออ่านเรื่องของเอิงจบแล้วอาจจะพบกับความรู้สึกซึ่งไม่ใช่สิ่งที่ผมเพิ่งกล่าวมาข้างต้นทั้งหมด คุณอาจไม่รู้ด้วยซ้ำว่ามันเป็นอะไร เพราะบางทีความรู้สึกดังกล่าวนี้ อาจจะยังไม่มีแม้แต่ชื่อของมันเอง" (7) แรงจูงใจของจ้อนในการเล่าเรื่องเกิดจากความสับสน งุนงง ไม่เข้าใจ ผู้หญิงที่ชื่อเอิง การการเล่าเรื่องเป็นวิธีการที่จ้อนใช้ "อ่าน" เอิง เพื่อสร้างความกระจ่างชัดเกี่ยวกับเอิงให้แก่ตัวเขาและผู้อ่าน และช่วยคลี่คลายความรู้สึกวิตกกังวลสับสนอันเกิดจากการไม่รู้แน่ชัดว่าสิ่งที่เขาพบเจอเกี่ยวกับเอิงคืออะไร

ความสัมพันธ์ระหว่างจ้อนกับเอิงจึงเป็นความสัมพันธ์ที่นำเสนอผ่านรูปแบบของการอ่านและการเขียน จ้อนแนะนำตนเองแก่ผู้อ่านในฐานะเป็นผู้เล่าเรื่องราวของเอิงและขอให้ผู้อ่านเป็นผู้ตัดสินเอิงจากเรื่องที่เขาเล่า จ้อนเปิดเรื่องของเอิงด้วยฉากที่เอิงโทรศัพท์ปลุกจ้อนขึ้นมากลางดึกเพื่อเล่าความฝันของเธอให้จ้อนฟัง ฉากดัง

กล่าวแสดงให้ผู้อ่านเห็นจ้อนในฐานะผู้ฟังหรือผู้รับสารจากเอิงนอกเหนือไปจากบทบาทของผู้เล่าหรือผู้สื่อสาร ในฉากนี้ เอิงเป็นผู้ยัดเยียดบทบาทผู้ฟังให้กับจ้อน เอิงเป็นผู้โทรศัพท์ปลุกจ้อนเพื่อเล่าความฝันของเธอให้จ้อนฟัง จ้อนรับบทบาทที่เอิงมอบหมายให้อย่างไม่เต็มใจเท่าใดนักและรู้สึกกระอักกระอ่วนใจเมื่อต้องฟังความฝันอันแสน "ประหลาด" และ "พิสดาร" ของเอิง เนื่องจากความฝันของเอิงสร้างความหวาดกลัวให้แก่จ้อน จ้อนจึงปฏิเสธความฝันอันของเอิงโดยมองว่าเป็นสิ่งไร้สาระ "แกนี่นักไปกันใหญ่แล้ว...ไปนอนเสียเถอะ ตีสองเข้าไปแล้วนะพรุ่งนี้จะได้เจอกันที่เดิมเร็วๆ" (10) แม้เอิงจะยืนกรานเล่าสิ่งเธอพบเห็นในความฝันให้จ้อนฟัง แต่ดูเหมือนว่าจ้อนไม่ใส่ใจฟังสิ่งที่เอิงเล่า และตีความหมายสิ่งที่ตนได้ยินตามความเข้าใจของตนเอง จ้อนบอกผู้อ่านว่า "เอิงมีความฝันแปลกๆ แบบเรื่องนี้มาเล่าอยู่เสมอและผมก็จะเป็นฝ่ายฟังโดยดี แต่จะคิดยังไงนั่นเป็นอีกเรื่องหนึ่ง" (10)

เมื่อจ้อนเล่าเรื่องของเอิง สิ่งที่จ้อนให้ความสำคัญเกี่ยวกับเอิงคือการบรรยายรูปร่างหน้าตาของเอิง "ผมขอบยกนิ้วให้ว่าเอิงเป็นคนงาม และมีเสน่ห์ทางเพศเหลือร้าย ในแบบซึ่งเรียกกันว่ามีเซ็กซ์แอ็บพีลนั่นละ ผิวเอิงทั้งขาวผ่อง ทั้งเกลี้ยงเนียนละเอียด หลับตามองเห็นภาพได้เลยเมื่อนึกถึงคำรุ่นคุณย่าที่ชมผิวงามของผู้หญิงว่าผิวแตงร่มใบ" (14) นอกจากตระกูลผู้ดีเก่าและชื่อจริงที่ไพเราะของเอิงแล้ว "เอิงยังเป็นคนงามอย่างไม่มีใครลืมหน้าได้ลง วงหน้าของเอิงเป็นรูปไข่อย่างคลาสิก แก้มอิ่ม จมูกโด่ง คิ้วคาง เครื่องหน้ารับกันไม่มีที่ติ" (14) อย่างไรก็ตามจ้อนพบว่า "เสน่ห์ทางเพศ" อันน่าหลงใหลของเอิงแฝงไว้ด้วยสิ่งเร้นลับ น่ากลัว "โดยเฉพาะลูกนัยน์ตาเรียวใหญ่ คำล้ำลึก ซึ่งมีน้ำฉ่ำๆหล่อรื้นอยู่เป็นนิจ มีแววทั้งหวานซึ้งดุดัน และทั้งเร้นลับ...ดวงตารื้นน้ำฉ่ำหวานคู่นั้นของเอิงไม่ได้เกิดจากหยดน้ำผึ้งดังทุกคนเข้าใจนักหรอก...ดวงตาคู่นั้นของเอิงหล่อขึ้นจากน้ำเหล็กกล้าซึ่งหลอมละลายออกมาทั้งร้อนแดงขณะเดือดคลั่กๆ จากเรือนร่างอันเป็นขุมความร้อนแรงกล้ามหาศาลนั่นต่างหาก" (14) เอิงถูกทำให้กลายเป็นวัตถุในการจับจ้องของจ้อน จ้อนมองเอิงในแบบที่ผู้ชายมองเพศตรงข้าม ความงามของเอิงจึงมีเสน่ห์เย้ายวนและน่าสะพรึงกลัวไปพร้อมๆกัน

จ้อนเป็นผู้หนึ่งในบรรดาชายที่หลงใหลเสน่ห์ของเอิง จ้อนบอกผู้อ่านว่าในตอนแรกเขากับเอิงมีความสัมพันธ์ฉันเพื่อนและไม่เคยคิดที่จะคบเอิงเป็นแฟนเนื่องจากฐานะอันต่ำต้อยของเขา แต่ "เอิงเป็นฝ่ายพาตัวเข้ามาสนิทสนมกับผมก่อน" (17) เอิงทำตัวเป็นผู้มีประสบการณ์ที่คอยให้คำปรึกษาในเรื่องการคบเพื่อนต่างเพศแก่จ้อน

ผู้อ่อนประสบการณ์ในเรื่องนี้ จ้อนอ้างคำกล่าวของเอิงที่บอกกับเขาว่า "วันหลังฉันจะสอนเคล็ดลับจีบผู้หญิงให้แกเอาไหม ขอบอกนะว่าเสร็จทุกรายเชียวละแก" (22) แม้จ้อนพยายามบอกผู้อ่านว่าเขาไม่สนใจเอิงแต่สุดท้ายก็ทนต่อการเย้ายวนของเอิงไม่ไหวและต้องจำยอมต่อความปรารถนาทางเพศที่เอิงเป็นฝ่ายเริ่มต้น "ผมเข้าอกเข้าใจยิ่งกว่าอะไรแล้วว่า ทำไมอวัยวะคู่นี้ [หน้าอก] อวัยวะคู่นี้ จึงสามารถพลิกประวัติศาสตร์ทำให้เจ้าบ้านผ่านเมืองฆ่ากันจนฟ้าดินทลายราบมาแล้วมิรู้ว่ากี่ยุคกี่สมัย สำมะหาอะไรกับแค่มนุษย์ธรรมดาๆ อย่างผมเล่า" (44) จ้อนปกป้องตนเองว่าเป็นผู้บริสุทธิ์และทำให้ผู้อ่านรู้สึกเห็นใจ ขณะเดียวกันก็สร้างภาพเอิงว่าเป็นผู้หญิงที่เจนจัดในเรื่องเพศและเป็นผู้ยั่วยุปลุกเร้าอารมณ์ทางเพศให้แก่ผู้ชาย

คำกล่าวข้างต้นของจ้อนข้างต้นยังเผยให้เห็นความอ่อนแอของเพศชายต่อการปลุกเร้าทางเพศของผู้หญิง จ้อนกลบเกลื่อนความวิตกกังวลดังกล่าวด้วยการสร้างภาพเอิงตามแบบที่จ้อนต้องการ ดังนั้นเอิงจึงเป็นสาวน้อยไร้เดียงสาเมื่อจ้อนต้องการมีเพศสัมพันธ์กับเธอ และเอิงกลายเป็นยักษ์มารเมื่อจ้อนรู้สึกว่าเขาตกเป็นฝ่ายตอบสนองความต้องการทางเพศของเธอ

> "เอิงยืนสงบเสงี่ยมในชุดเสื้อมิดชิด กระโปรงหลวมๆสีครีมที่สวมอยู่ยาวคลุมน่องเล็กน้อย ราวกับสาวน้อยผู้สุดที่จะน่ารักและอ่อนหวาน...แก้มเอิงแดงเปล่งปลั่ง...ในมือมีกุหลาบตูมสีขาวบริสุทธิ์ดอกหนึ่งถืออยู่ [ ] วันนั้นผมสวมร่างของหมูดกมันหิวโซ ที่เอาแต่ขย้ำของกินตรงหน้าอย่างหูตาลาย ทั้งๆที่เอิงปล่อยร่างให้ผมกินเข้าไปจนจุก" (55)

"นางรากษส" ปรากฏตัวขึ้นแทน "สาวน้อย" เมื่อเอิงที่เป็นผู้ปลุกเร้าความต้องการทางเพศและจ้อนกลายมาเป็นผู้ตอบสนอง ภาพของเอิงที่ปรากฏในฉากข้างต้นต่างจากภาพที่จ้อนบรรยายในบทถัดมาเมื่อจ้อนและเอิงได้พบกันอีกครั้ง

> "กระแสไฟแล่นดึงดูดถึงกันอีกแล้ว แต่คราวนี้กลับเป็นเอิงเสียเองที่ถูกดูดจี้ เอิงถอดกางเกงออกจากขาผมอย่างองอาจ ปลดเสื้อผ้าตัวเองออกไปติดๆ ผลักให้ผมนอนแผ่ลง [ ] ขณะมองลึกลงไปในแววตาคู่นั้น สันหลังผมก็วาบขึ้นด้วยความตกใจ ชั่วแวบนั้นผมรู้สึกคล้ายกับกำลังจ้องผ่านกระจกเงาบานประหลาด ลงไปเห็นรากษสตัวหนึ่งสิงสู่ วิญญาณของมันอยู่ในนั้นจนลึกสุด ยังไม่ทันที่ผมจะคิดอะไร